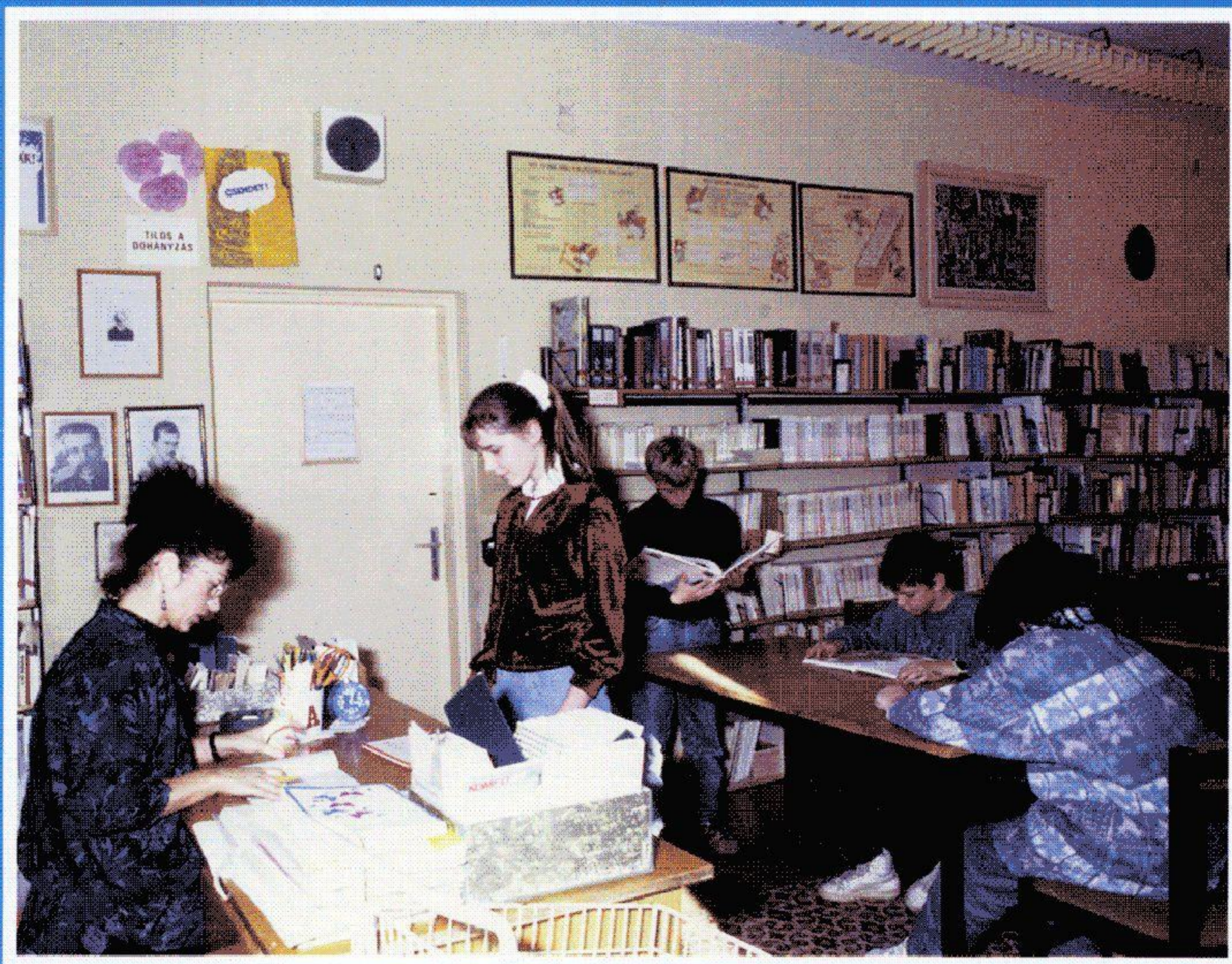

Iskolakönyvtáros

1. évfolyam 4. szám

4.

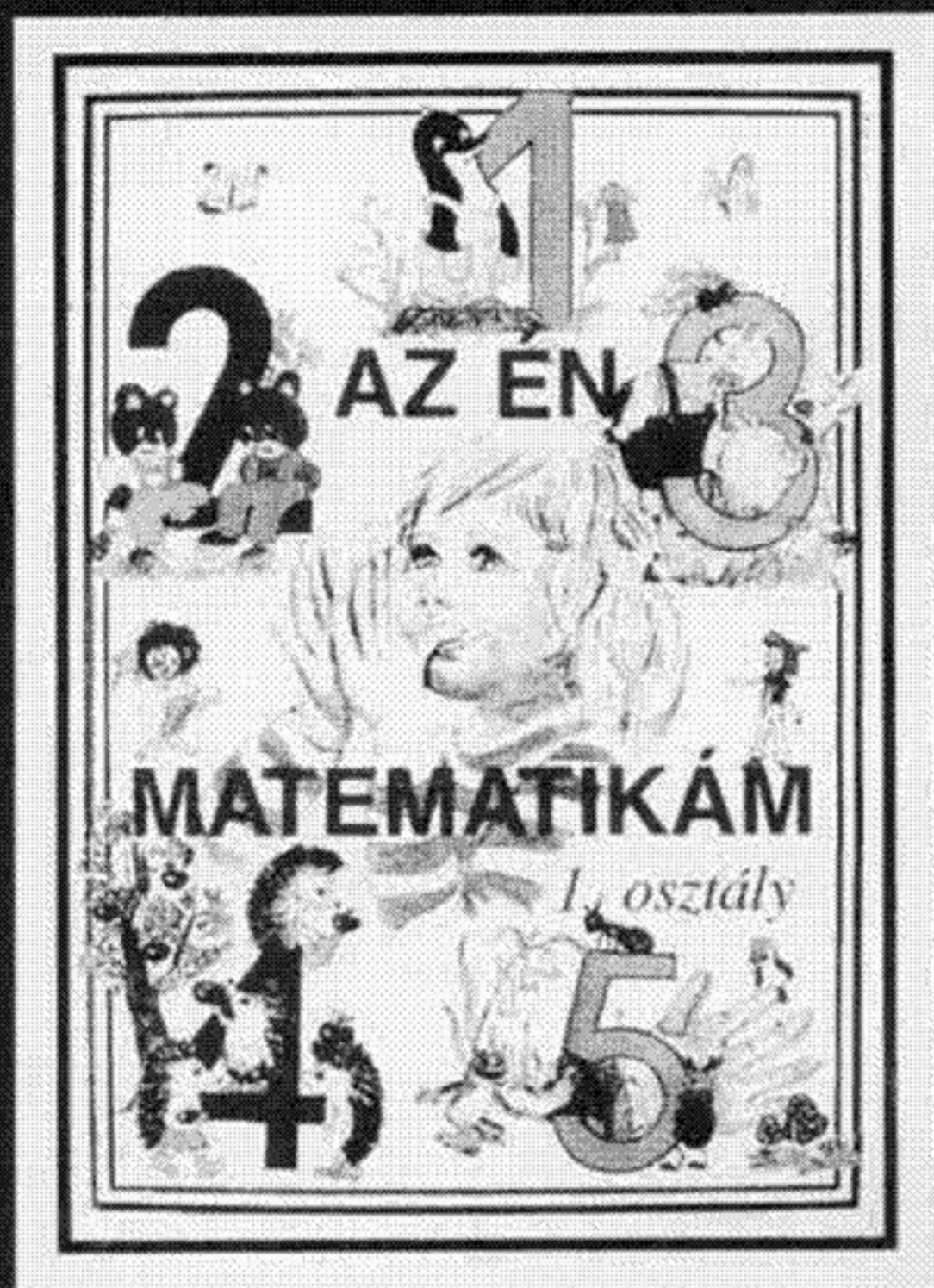
1994. december

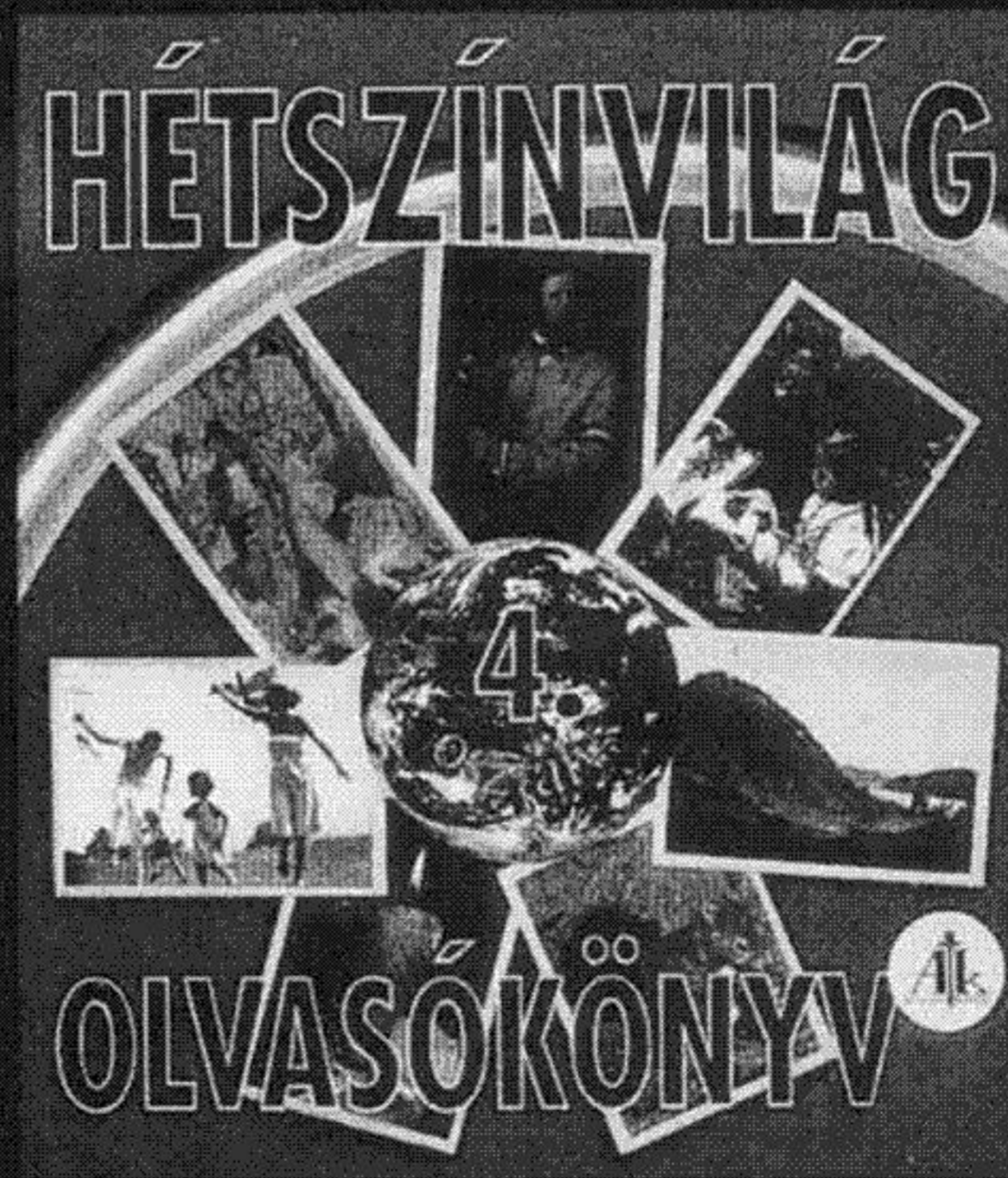
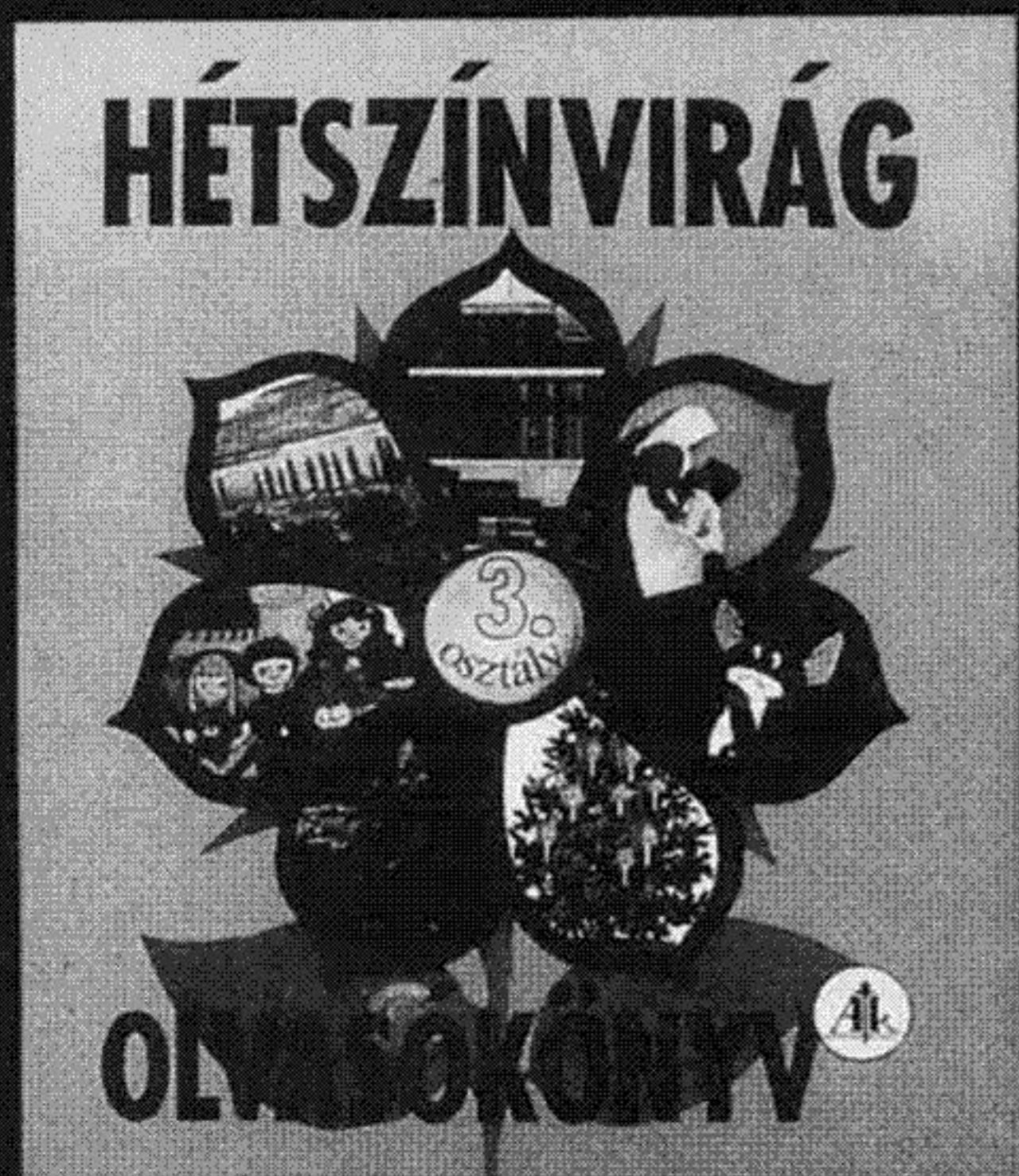
- Könyvtáros tanárok tanácskozása
- A Magyar Olvasástársaság tevékenysége
- Könyvtárosok továbbképzésen (II.)
- Iskolai könyvtár Zalaegerszegen ■ A TANOSZ szolgáltatásai
- Könyvismertetések ■ Hírek

Szaktudományi, módszertani és tájékoztató folyóirat

általános és középiskolák számára

TANKÖNYV AJÁNLATA

1994-95. TANÉVRE

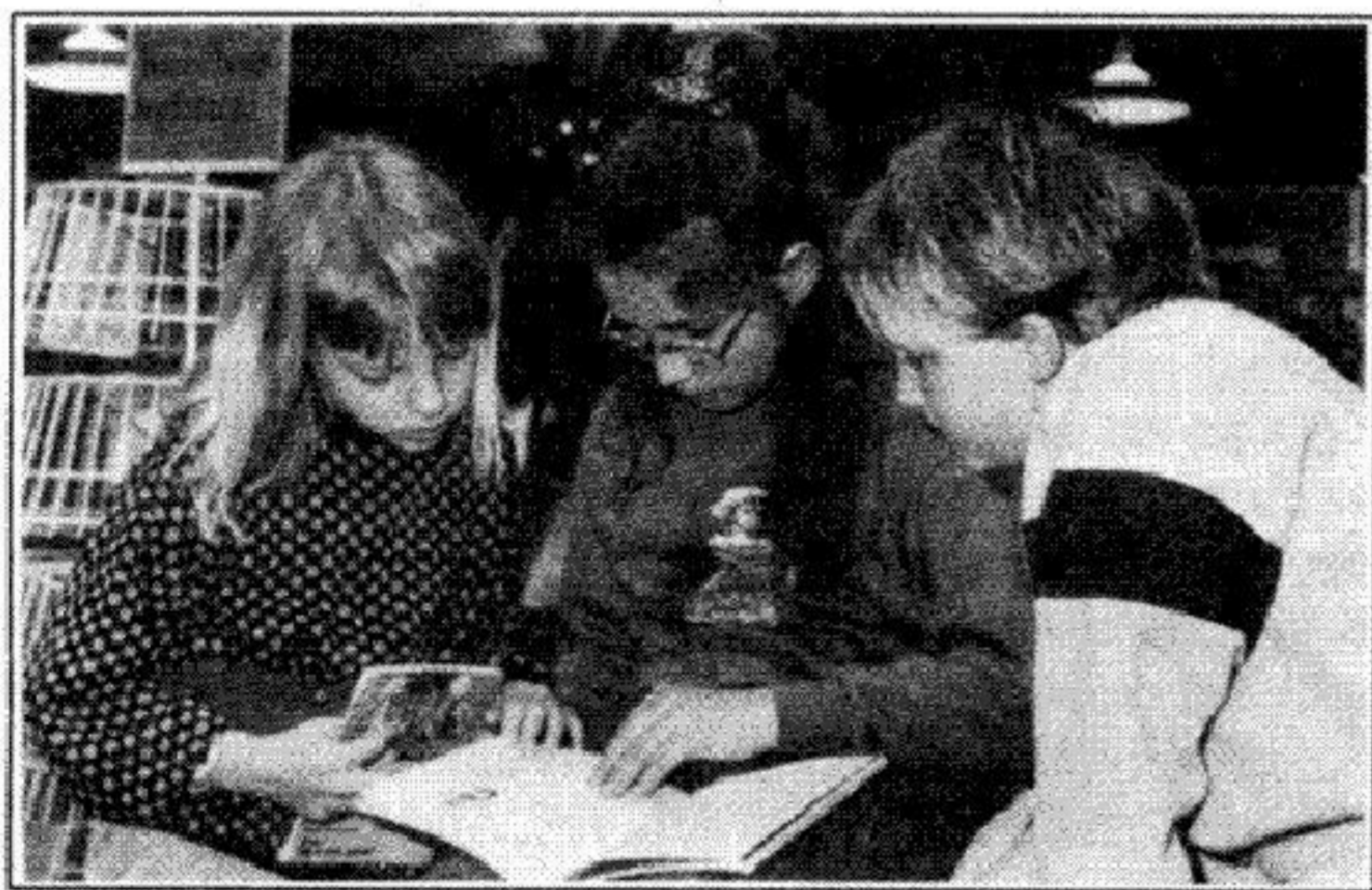
TARTALOM

E számunk szerzői:

Balogh Mihály tanár, a Könyvtárostanárok Szervezete elnöke, Baksay Sándor Református Gimnázium, Kunszentmiklós; Bontó Józsefné tanítónő, Báthory István Általános Iskola, Veszprém; Emmer Gáborné tanár, könyvtáros, Báthory István Általános Iskola, Veszprém; Erdősné Márta Mária könyvtáros, Megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok; Kalmárné Morcsányi Rozália tanár, iskolai könyvtári szaktanácsadó, a Könyvtárostanárok Szervezete titkára, Szolnok; dr. Karlovitz János, a TANOSZ ügyvezető elnöke, Budapest; Nagy Attila könyvtáros, Országos Széchényi Könyvtár módszertani osztály, Budapest; Sinkovics Eta újságíró-szerkesztő, Journal Kiadói Kft., Zalaegerszeg; dr. Tóth Dezső könyvtáros, Vetési Albert Gimnázium, Veszprém.

Fotók: Erdősné Márta Mária, Héthelyi Gyöngyvér Veszprém, Mészáros T. László Zalaegerszeg, Rádóczy Csaba és archív felvételek.

A könyvtárostanárok szervezetének vezetőségválasztó taggyűlése (Kalmárné Morcsányi Rozália)	2
Balogh Mihály: Tények, események két választás között (1991–1994)	3
Nagy Attila: A Magyar Olvasástársaság tevékenységéről	6
Emmer Gáborné: Könyvtárosok – továbbképzésen (II.)	10
Sinkovics Eta: „Könyvre nem sajnáljuk a pénzt”	13
Dr. Karlovitz János: Mit nyújt a Tankönyvesek Országos Szövetsége (TANOSZ) tagjai számára?	15
Erdősné Márta Mária: Könyvtárosként Dániában	18
Könyvismertetések	20
Hírek, adatok, közlemények	23

Iskolakönyvtáros

**Szaktudományi, módszertani és tájékoztató folyóirat
általános és középiskolák számára**

Főszerkesztő: DR. TÖLGYESI JÓZSEF. **A szerkesztőség munkatársai:** BARTÁK PÉTERNÉ **szerkesztő**, RÁDÓCZY CSABA, DR. TÓTH DEZSŐ,

VARGA ISTVÁN. **Tervezőszerkesztő:** BORDÁCSNÉ MÓROCZA ÉVA. **Szerkesztőségi titkár:** LAKATOS FERENCNÉ. **Szerkesztőség:** 8200 Veszprém, Victor Hugo u. 3. Telefon: 88/325-111, 323-244. Fax: 88/321-080. **Felelős kiadó:** Bakcsi András igazgató. **Kiadja és terjeszti:** NODUS KIADÓ – 8200 Veszprém, Victor Hugo u. 3. Telefon: 88/325-411; 88/323-244; 88/321-080. **Megrendelhető:** a kiadónál. A lap tanévenként ötször jelenik meg. Az éves előfizetési díj: 550 Ft. **Nyomdai előkészítés:** Szurmay László, Veszprém. **Nyomdai munkák:** OOKPress Nyomda, Veszprém. **Felelős vezető:** Szathmári Attila. HU ISSN

A Könyvtárostanárok Szervezetének vezetőségválasztó taggyűlése

Az 1986-ban alakult szakmai szervezet életében immár harmadik alkalommal került sor erre a fontos eseményre. Lehetőségem volt mindhárom rendezvényen részt venni, s az utóbbi kettő előkészítéséből is jócskán kivettem a részem. Így talán megbocsátható, ha tudósításom a műfaji sajátosságoktól kissé eltérő lesz, s szubjektív színezetű szemüvegen át láttatom a dolgokat.

A szervezet, ill. a vezetőség munkájáról írásos beszámoló készült, ami a Tények, események két választás között (1991–1994) címet viseli. Ebben Balogh Mihály – a szervezet elnöke – összegzi azt a szakmai, szervező és gazdasági tevékenységet, amit megválasztásunk óta végeztünk. E beszámolót minden tagtársunk megkapta. A beszámoló külön cikként olvasható a lapunkban, s ez felment attól a kötelezettségtől, hogy részletezzem és értékeljem a munkánk minden területét és eseményét. Így maradok a taggyűlésen történeteknél...

A ténszerűség megkívánja, hogy azt is leírjam, hogy ebből viszont kettő is volt. Az történt, hogy vezetőségünk is beleesett abba a csapdába, hogy magából indult ki, amikor szombatra (szept. 24.) hívta össze az első taggyűlést. (Mi ugyanis szinte kizárólag saját szabadidőnkben – mintegy hobbiként – játszunk egyesületesdit.) Tehát a körülmények ellenére sem jött össze a tagság 51%-a. Így a választást el kellett halasztani.

Mégsem volt hiábavaló ez az együtt töltött délelőtt. Megismerhettük az augusztus végén zárult Könyvtáros? Könyvtárostanárok! címen kiírt pályázat eredményeit és díjazottjait. Most is bebizonyosodott, hogy az iskolai könyvtárakban dolgozó kollégáink szakmai hozzáértéssel és rengeteg ötlettel végzik sajátos pedagógiai munkájukat.

A negyvenkét szerző harminchat dolgozatát a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola közművelődési tanszékének oktatói bírálták, és Székelyné dr. Sipos Klára mutatta be rendkívül sokoldalúan és szakszerűen. A díjakat dr. Horváth Tibor, az MKE elnöke adta át.

A díjazottak:

Különdíjat kapott: *Záborszkyné Balogh Réka,*
Debrecen

III. díjas: *Büki Pálné, Nagykanizsa*
Nagyné Falucskai Anna, Gerla

II. díjas: *Sándor Gertrúd, Zalaegerszeg*
Földes Mária-Haralyi Ervinné,
Budapest

Október 18-án következett tehát az ismétlés. De, hogy

semmi ne menjen simán, most meg a program szakmai része nem úgy sikeredett, ahogy terveztük...

Az előadót felkérő levelünk ugyanis az MKM két illetékes területe (az oktatásügyi és a könyvtárügyi) között vándorolt. Mi mindig is tudtuk, hogy két szakma határvonalán dolgozunk, de nem szeretnénk elveszni félúton! Mi rendre és hittel az oktatásügyet környékezzük, és általában a könyvtárügy külső vizein találjuk magunkat. Nem adjuk fel!

Elnökünk szóbeli beajánlásában, kiegészítésében is megerősítette, hogy szervezetünk – bár csak egy önkéntes szakmai csoportosulás – és fő feladata a szakmai sokféleség bemutatása, a tapasztalatátadás szervezése; felvállalja, hogy ezt az új szakmát elfogadtassa, kitöltse kereteit, és erősítse közös szándékon alapuló kötődését a pedagógustársadalommal és irányítóival.

Tagjaink is azt emelték ki hozzászólásaikban, hogy a szakmai érdekvédelmet, és az iskolai könyvtárügy képviseletét erősítse a vezetőség. Ugyancsak ők javasolták egy olyan díj, egy erkölcsi elismerés megteremtését, amit e sajátos hivatás kiemelkedő képviselői kaphatnának meg.

Természetesen sok-sok elismerő szót is kapott a vezetőség. Nekem a legnagyobb dicséret az volt, amikor programjaink, továbbképzéseink témaválasztását úgy jellemezte az egyik kolléganő, hogy úgy érzi, mindent kitalálunk előtte. Arra keressük a választ, azt kínáljuk, ami mindannyiunkat éppen foglalkoztatja, amit a legszorítóbb problémának éreznek mindennapi munkájukban.

Talán azt is munkánk elismerésének tudhatjuk be, hogy az elmúlt időszakot végigdolgozó vezetőségi tagok mind-egyikét szinte egyhangúlag újra megválasztotta a tagság. Két új, tapasztalt, és szakmailag is elismert taggal ki is egészült csapatunk. Így a következő felállásban kezdtünk hozzá a tervezéshez: Balogh Mihály elnök, Kalmárné Morcsányi Rozália titkár, dr. Ambrus Andrásné, dr. Gellér Zsuzsanna, Dán Krisztina, Homor Tivadar és Lukács Zsuzsanna vezetőségi tagok.

Nagyon jó hangulatú csapatmunkában dolgoztunk eddig is, amit folytatni szeretnénk. Ugyancsak folytatni szeretnénk színvonalas és sikeres rendezvényeinket, a továbbképzési alkalmakat, és a Nyári Akadémiák sorát. Pályázatok kiírásával ösztönözni kívánjuk egy-egy szakmai kérdés elméleti és gyakorlati körbejárását. Kezdeményezőbben és aktívabban kívánunk bekapcsolódni az oktatásügy szakmánkat érintő kérdéseinek az eldöntésébe.

Természetesen továbbra is várjuk kollégáink javaslatait, észrevételeit és aktív közreműködését e célok megvalósításában.

Kalmárné Morcsányi Rozália
titkár

Tények, események két választás között (1991–1994)*

BALOGH MIHÁLY

Az MKE Iskolai Könyvtárosok Szekciója 1986 novemberében alakult meg. Első elnöke dr. Tóth Gyuláné, titkára Ugrin Gáborné volt. Az elnöki tisztelet később dr. Celler Zsuzsa vette át. 1991 őszére – több lemondás miatt – a vezetőség határozatképtelenné, a szekció pedig szinte működésképtelenné vált. Ezért 1991 novemberében a teljes vezetőséget újjáválasztotta a taggyűlés. Ugyanekkor fogadta el a tagság a most is érvényes Szervezeti és Működési Szabályzatot, valamint nevet változtatott, s azóta az MKE Könyvtárostánárok Szervezete néven működik. A most esedékessé vált tisztújítás előtti beszámolómban a fenti szervezeti és személyi változások óta eltelt közel három év (34 hónap) főbb történéseit kívánom röviden összefoglalni.

I. Szervezeti élet

Taglétszámunk az elmúlt három évben folyamatosan nőtt. (1991: 111 fő, 1992: 178 fő, 1993: 193 fő!) Az MKE titkárságán regisztrált teljes taglétszámunk 1994 augusztusában 315 fő, közülük adatlapját is visszaküldte 253 tagtársunk. Nyilvántartásaink megbízhatóságát, sajnos, erősen csökkenti a kettős (vagy többes!) regisztrálás lehetősége miatt kialakult adminisztrációs zavar.

SZMSZ-ünk lehetőséget kínál arra, hogy testületi tagok is csatlakozzanak szervezetünkhöz. Ezt kihasználva több intézmény (pedagógiai intézet!) lett testületi tagunk, és a tőlük kapott anyagi támogatás egy részét – megállapodás alapján – az általuk megjelölt egyéni tagok költségeinek csökkentésére fordítottuk egy-egy rendezvényünkön.

Ugyancsak új kezdeményezésként támogattuk területi és szakterületi csoportok létrehozását szervezetünkön belül. Eddigi tapasztalatunk szerint inkább a területi csoportok életképesek. (Jó példa erre Komárom-Esztergom megyei csoportunk élénk szakmai és szervezeti tevékenysége!) Úgy tűnik, szakterületi csoportokat (bizottságokat?) inkább egy-egy konkrét, fontos feladat elvégzésére, ad hoc jelleggel célszerű szervezni. (Mint pl. a könyvtár-informatikai szakcsoportunk ajánlásai a NAT-hoz 1992-ben!)

Szervezetünk legfontosabb fóruma a taggyűlés. Hagyományossá vált, hogy évente kétszer – mindig máshol! – továbbképzést is biztosító rendezvényt szervezünk tagjainknak (ezekről később lesz még majd szó!), és ilyenkor taggyűlést is tartunk. E találkozók lényeges közösségi és szakmai elemei a gyakran fehér asztal mellett zajló kötetlen esti – olykor éjszakába nyúló – viták, beszélgetések.

Vezetőségünk hét tagú, s az alábbi összetételben látott a szervezet életét összefogó munkájához 1991 novemberében: Balogh Mihály elnök; Kalmárné Morcsányi Rozália titkár; dr. Ambrus Andrásné sajtó és propaganda, publikációk, tagnyilvántartás; Lukács Zsuzsanna gazdasági ügyek; Marton Imre szakmai érdekképviselő; Soós Sándorné testületi tagok és

területi, valamint szakcsoportok; dr. Tóth Gyuláné képzési és továbbképzési feladatok.

Három év alatt két változás történt: 1992 végén Marton Imre mondott le, egy évvel később pedig Soós Sándorné. Mindketten „pályaelhagyók”, teljesen eltérő munkakörbe kerültek, így lemondásuk érthető és indokolt volt. Marton Imre helyére Dán Krisztinát kooptáltuk, Soós Sándorné távozása után viszont úgy döntöttünk, hogy megvárjuk a közelgő új választást. Vezetőségünk évente elfogadott munkaterv szerint dolgozott, általában havonta volt ülésünk, fontosabb döntéseinkről a titkár emlékeztetőt írt. Vezetőségi üléseinkre szükség szerint meghívtunk vendégeket, így pl. többször volt velünk dr. Celler Zsuzsa, mint az MKE elnökségének póttagja, később pedig mint az OPKM iskolai könyvtári szakreferense. Egy alkalommal dr. Horváth Tibor, az MKE elnöke volt a vendégünk, aztán tartottunk közös vezetőségi ülést a HUNRA-val, valamint a szombathelyi főiskola szakos tanszéki oktatóival. Határozatképtelenség miatt nem maradt el egyetlen vezetőségi ülésünk sem.

II. Rendezvények

a) *Nyári Akadémia:* Szervezetünk életében az egyik legfontosabb, visszatérő esemény. 1993 nyarán rendeztük sorrendben a hatodikat a Fővárosi Pedagógiai Intézettel közösen „Helyünk a világban – helyünk az iskolában” címmel. Mintegy százhusz hazai és negyven határon túli magyar kollégánk vett részt az ötnapos programon, melynek során a kulturális irányítás, az oktatás- és a könyvtárügy, valamint saját szűkebb szakmánk több jeles képviselője szerepelt előadóként vagy gyakorlati konzultásként. Vendégeink jóvoltából megismerkedhettünk a szomszédok iskolai könyvtári gyakorlatával, a kisebbségi lét szorongató gondjaival, és – mintegy kiáltó ellentétként – a szakterületünkön élen járó dán és német iskolai könyvtári gyakorlattal. Volt alkalmunk látni néhány fővárosi iskolai gyűjteményt, és együttlétünket múzeumi megparlamenti látogatás, szentendrei kirándulás, esti városnéző séták színesítették. Az akadémia sikeréhez több intézmény, szervezet és alapítvány hathatós anyagi és szakmai támogatása is hozzájárult. (Csak néhány példa: MKM, FPI, MKE, OPKM, OKSZI, OKI, Goethe Intézet, Illyés Alapítvány, Könyvtárellátó, Írókamara, fogadó iskolák stb.) Az akadémia összes költsége mintegy háromnegyed millió forintot tett ki.

*Készült: a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Könyvtárostánárok Szervezete 1994. szeptember 24-i vezetőségválasztó taggyűlésére.

és ebből hatszázezer forintot tudott – többek között eredményes pályázatok révén – vezetőségünk megszerezni. A Nyári Akadémia egyik utólagos szakmai hozadékaként dániai viszontlátogatás szervezésébe kezdett a vezetőség. Az előzetes jelentkezéseket követően költségcsökkentésért kezdtünk pályázni, amikor értesített bennünket dán testvérszervezetünk, hogy szervezetünk tizenkét tagját vendégül látja – gazdag szakmai programmal – 1994. október 1-je és 7-e közt.

b) *Egyéb szakmai rendezvényeink:* 1992 tavaszán Szombathelyen, ősszel Debrecenben rendeztünk hagyományos, kétnapos szakmai továbbképzést. Szombathelyen a számítógép iskolai könyvtári használatának lehetőségeiről tanácskoztunk. Debrecenben pedig az „Alternatív tankönyvek az iskolában” címmel fogalmaztuk meg témánkat. Mindkét helyen és alkalommal gyakorlati programok, bemutatók, kiállítások is gazdagították a rendezvényt. (Debrecenben pl. több alternatív tankönyv kiadójával is találkozhattunk.)

Szombathelyen a Tanárképző, Debrecenben pedig a Tanítóképző Főiskola adott otthont továbbképzésünknek és taggyűlésünknek.

1993 áprilisában az FPI-vel és a Városmajori Gimnáziummal közösen rendeztük meg a Győri Gáspár emlékülést. A közelmúlt jeles iskolai könyvtáros személyiségére emlékezve értékteremtő hagyományaink méltó ápolására vállalkoztunk.

1993 novemberében Kecskeméten az ottani tanítóképző és a pedagógiai intézet segítségével két napon át a tehetséggondozás iskolai könyvtári lehetőségeiről tanácskoztunk. Ez év tavaszán Székesfehérvár adott otthont a HUNRA-val közös eszmecseréknek, amelyen egy tantárgyközi ismeret, az olvasás, a szövegértés iskolai és könyvtári vonatkozásairól volt szó.

Az egyesület (MKE) évente rendez vándorgyűlést, szintén változó helyszínen, általában augusztus első felében. Az 1992-es sárospataki vándorgyűlésen önálló programmal tartottunk szekcióülést, melynek témája a korszerű iskolai forrásközpont volt. Tavaly Győrött a zenei szekcióval közös, jó hangulatú zenés találkozót szerveztünk, az idén Körmenten pedig a bibliográfiai szekcióval együtt a „Helytörténet, iskolatörténet, iskolai könyvtártörténet” volt szekcióülésünk témája. A sárospataki vándorgyűlés plenáris ülésén Andrásfalvy Bertalan miniszter nyitó előadásához korreferátummal csatlakozott a szervezet elnöke, Balogh Mihály.

A kétnapos továbbképző típusú rendezvényeinken az érdeklődők száma rendre meghaladta a 100 főt, de szekcióüléseink is legalább 50–60 kollégát vonzottak alkalmanként.

III. Egyéb események

a) *Pályázatok, versenyek:* 1992 tavaszán a gyermekkönyvtáros szekcióval közösen írtunk ki pályázatot nyolc témakörben, olyan pedagógusok és könyvtárosok számára, akik az ifjúság olvasási, könyvtárhasználati szokásaira, igényére hivatásuknál fogva hatni tudnak. Hetvenheten pályáztak, és

mintegy háromnegyed részük iskolai könyvtáros volt. Az ünnepélyes eredményhirdetésre az MKE decemberi küldöttközgyűlésén került sor.

1993 tavaszán a tehetséggondozás könyvtári lehetőségeinek bemutatására írtuk ki pályázatunkat. Ezen harmincan vettek részt, most is zömmel könyvtárostanárok, de akadt a pályázók között a könyvtári környezetet igényesen használó tanító, tanár is. A szombathelyi főiskola oktatói zsűriztek, és az őszi kecskeméti rendezvényünkön hirdettünk eredményt.

Ez év tavaszán „Könyvtáros? Tanár? Könyvtárostanár?” címmel hirdettünk pályázatot. Azt várjuk a résztvevőktől, hogy saját munkájuk, tapasztalataik alapján fogalmazzák meg szakmánk tartalmát, írják körül kereteit, helyét az iskolában és a pedagógiai folyamatban. A zsűrizést a debreceni főiskolán dolgozó kollégáink vállalták. A pályaművek benyújtásának határideje augusztus 31-én lejárt, eredményhirdetésre vezetőségválasztó taggyűlésünkön kerül sor. Reméljük, hogy az előző két évtől eltérően a zsűri most talál az első díj odaítélésére méltó munkát. A Magyar Olvasástársaság egyébként mindhárom pályázatunkhoz különdíj felajánlásával csatlakozott.

Szervezetünk, ill. vezetőségünk tagjai többszörösen is részesei voltak az OKSZ által az elmúlt tanévben megszervezett „Bod Péter” könyvtárhasználati versenynek. Többen részt vettek a feladatok összeállításában, a különböző zsűrik munkájában, és néhány tagunk a versenyben induló tanulói felkészítésével járult hozzá a rendezvény sikeréhez. Szervezetünk egyébként a három korosztály győztesének felkészítő tanárait pénzjutalomban részesítette.

b) *Egyéb szakmai események, kapcsolatok:* Az alábbi vázlatos felsorolás a teljességet mellőzve próbálja számbavenni, mi történt még szervezetünk életében az elmúlt három évben. Rendszeres és hatékony kapcsolatban vagyunk az MKE elnökségével, tanácsával és különböző szekcióval. Ugyancsak jó a munkakapcsolatunk a Magyar Olvasástársasággal és a TANOSZ-szal. Többször tudtunk találkozni és érdemben tárgyalni az MKM vezető tisztségviselőivel, a politikai és a helyettes államtitkárokkal, főosztály- és osztályvezetőivel. (Kálmán Attila, Dobos Krisztina, Szemkeő Judit, Baranyi Károly, Sóron László, Víg István stb.) Élénk szakmai kapcsolatokat áptunk a könyvtáros és pedagógus szakma különböző központi, képző, kutató és háttérintézményeivel, pedagógiai intézetekkel, tankönyvesekkel, a könyvtáros és pedagógiai szakajtó munkatársaival.

Vezetőségünk véleményt nyilvánított többek között a közoktatási törvény tervezetének szövegváltozatairól, a könyvtári törvény előzetes koncepciójáról, a tankönyvellátásról és az iskolai segélykönyvtárakról, a könyvtárostánárok munkarendjéről és munkaidejéről, a megyei pedagógiai intézetek jogállásáról, a NAT szövegváltozatairól, és több más, szakmánkat érintő kérdéstről.

A szervezet, valamint a vezetőség több tagja és tisztségviselője részt vett a szakmánk jelenével és jövőjével foglalkozó fontosabb országos és regionális tanácskozásokon, de szakbizottságok, szakmai területek és kuratóriumok tagjaiként is hangot tudunk adni érdekeinknek, képviseljük hivatásunk gyakorlóit.

Évről évre elküldjük kitüntetési javaslatainkat a döntésre hivatott testületeknek – váltakozó sikerrel.

IV. Gazdasági ügyeink

Az alábbi néhány összegző adat bizonyítja, hogy szervezetünk élénk szakmai tevékenysége dinamikus pénzmozgással társul. Növekvő bevételeink a szakmai programok költségei miatt természetesen növekvő kiadásokkal járnak együtt.

	nyitó készlet	összbevétel	össz. kiadás	záró készlet
1992	8927,00	148 516,00	109 266,60	39 249,40
1993	39 249,40	998 005,40	894 451,80	103 553,60

A most folyó évre – a folytonosan változó adatok miatt – nem közölhetek pontos kimutatást, csak tájékoztatásul jegyzem meg, hogy az első félévi bevételeink a nyitó készlettel együtt mintegy 350 000 Ft-ot tesznek ki, kiadásaink ugyanekkor 80 000 Ft-ot, vagyis a második félév elején kb. 270 000 Ft-tal rendelkezünk.

A szervezet ellenőrző bizottsága mind az 1992-es, mind az 1993-as gazdálkodás pénzügyi dokumentumait, könyvelését megvizsgálta, és véleményét elküldte az MKE ellenőrző bizottságának elnökéhez, valamint a szervezet vezetőségéhez.

Sommás beszámolómm véget ért. Akik végig velünk voltak, azok persze tudják, hogy az itt röviden leírtaknál mennyivel színesebb, gazdagabb, tartalmasabb volt szervezetünk élete az elmúlt három évben. A nagy változások korát éltük meg az országban, saját ágazatunkban és szűkebb szakmánkban is, és úgy tűnik, hogy a nagy változások kora még le sem zárult.

Végül köszönetet kívánok mondani mindazoknak, akik közös dolgunk jobbra fordulását bármivel segítették.

Megjelent az ÚJ MAGYAR IRODALMI LEXIKON

A hazai irodalmi lexikonok sorában az első 1711-ben jelent meg, amely egyszerre volt irodalomtörténeti összefoglalás, bibliográfia és lexikon. Ezt 1766-ban Bod Péter Magyar Athénás című gyűjteménye követte. A mind gyakoribb és terjedelmesebb kiadásúak (köztük a legnevesebb, Szinnyi József lexikon-folyama) legutóbbika az 1963-ban és 1965-ben Benedek Marcell nevével jegyzett Magyar irodalmi lexikon volt, amely gazdag anyagával sokat és sokáig forgatott kézikönyv volt.

Benedek Marcell így bocsátotta útjára a háromkötetes munkát: „Bizonyára nem kell újabb emberöltőt kivárni, amíg ennek a lexikonnak hiányait és hibáit újabb kiadás vagy újabb lexikon hozza helyre.”

Az új lexikon főszerkesztője, *Péter László* a következőket írja az ugyancsak háromkötetes, régóta várt, az emberöltőt bizony meghaladóan megjelentetett mű előszavában: „Ahogy tökéletes társadalom, úgy tökéletes lexikon sincs. Az eddigi tapasztalatok szerint a legtöbb, amit célul tűzhetünk ki, hogy mintegy öt évenként bővített, javított új kiadásokkal, talán két évtizedig használható lexikont adhatunk az olvasó kezébe: akkorra – elsősorban a közben föllépő írók, költők, a kortársak műveinek gyarapodása miatt – a foltozás-toldozás ellenére természetesen avul el a megjelenésekor legkorszerűbb, legfrissebb kézikönyv is. Talán nem szerénytelenség, ha kijelentem: ilyennek szánjuk az Új magyar irodalmi lexikont.”

A címszavak többsége természetesen személynév. Folyóiratok, az irodalom körébe tartozó fogalmak, egyesületek, társaságok, nevezetes művek címei (ez utóbbiak többségükben kódexek) színesítik a valóban bőséges anyagot. Az egyes szócikkek tartalmát (még ha alig három-négysorosak is!), a szerzők névjegye hitelesíti. S bár kevésbé jogos, hogy egy ilyen nagy, összetett, aprólékos munkát igényelt művet kritikával illessünk, mégis, meg kell említeni, hogy számos – igaz, kevésbé rangos szerzőt takaró szócikkben – alapvető munkák, róluk szóló életrajzi mű, bibliográfia maradt feltáratlanul. Ez azonban az egyes lexikon-szerzők felelőssége.

Ezeket és a más hiányokat – nem egy többkötetes szerző maradt ki –, segíthetné pótolni a következő kiadás(ok)ban, ha megyénként (helyi szerzői gárdával) készülné olyan összefoglaló, mint amilyen például a már negyedik kiadásban forgatott (ám lassan-lassan már az avulás jeleit mutató) Veszprém megye irodalmi hagyományai című lexikon és szöveggyűjtemény.

Ami még hiányként róható fel az előző kiadással szemben: egyetlen kép sem illusztrálja a szócikkeket. Jobb lett volna akár öt kötetben, folyamatosan megjelentetni, mint így, megfosztva a használót számos információtól s az ikonográfia vizuális élményétől.

(Akadémiai Kiadó, Bp. 1994.)

A Magyar Olvasástársaság tevékenységéről

Héthelyi Gyöngyvér felvételeivel

NAGY ATTILA

„Jobb mezítláb járni, mint könyvek nélkül élni”
„... nem biztos, hogy használsz hazádnak és az emberiségnek, mikor alkotsz valamit; isteni kegyelem kell ehhez. De bizonyos, hogy használsz magadnak is, hazádnak és az emberiségnek is, ha mindennap időt adsz lelked művelésének, elolvasod a kivételes alkotó szellemek valamely művének egyik szakaszát, pontosan megismersz egy igazságot, vagy ismeretet. Nem fontos, hogy sok író legyen egy közösségben, de fontos, hogy sok olvasó legyen. Nem fontos, hogy te szövegezd meg a szépet és igazat, fontosabb, hogy megismerjed.”

Márai S.: Fűves könyv

Meggyőződésünk szerint az olvasás iránti érdeklődés, a nyomtatott szó presztízse, az írásbeli kultúra terjesztésének ügye, az olvasási készség színvonala nem egyszerűen az első osztály, nem az olvasókönyv, nem az olvasástanítási módszer, nem az alsó tagozat, nem a gyermekkönyvkiadás, nem a gyermek- és ifjúsági sajtó, nem az irodalomtanítás, nem csupán a közoktatás és a könyvtári rendszer ügye, hanem bonyolult, összetett társadalmi jelenség, melynek sokféle összetevőjét – a részlemek fontosságát és relatív önállóságát hangsúlyozva – csak interdiszciplináris (tudományközi), az egésze figyelő módszerekkel és eszközökkel lehet megérteni és befolyásolni. Elsődleges célunk tehát – az International Reading Association magyar tagszervezetének megalapításával – ennek a holisztikus szemléletmódnak a tudatosítása, a részterületek, ágazatok képviselői közötti intenzív eszmecserék elősegítése, valamint az ilyen irányú nemzetközi kapcsolatok (publikációk, szemináriumok, konferenciák) kölcsönös gazdagítása.

A döntően gyakorlati kérdésekkel foglalkozó, ám tudatosan szakmaközi megközelítéssel operáló társaság célját egy mondatban az önkéntes, intenzív és folyamatos szakmai továbbképzésben lehetne összefoglalni.

Az 1991. október 31-én 63 fővel az OSZK-ban megalakult társaságot a Fővárosi Bíróság 1992. február 24-én önálló szervezetként bejegyezte, tehát lassan két éve létezőnk, négy hazai konferenciát rendeztünk, több külföldi meghívásnak eleget téve, előadások sorát tartottuk, a magyar- és az angolnyelvű szaksajtóban publikációink folyamatosan napvilágot látnak.

A hazai érdeklődő szakemberek összefogása, tájékoztatása mellett minden alkalommal tudatosan törekszünk a nagy, nemzetközi anyaszervezet (International Reading Association) megfelelő testületével (Board of Directors, European Development Committee) és a szomszédos országok, különös tekintettel a határon túli magyarság érintett kollégáival a lehető legszorosabb kapcsolatok kialakítására.

Célkitűzéseink teljesebb megértése érdekében még egy rövid kitérőt kell tennünk!

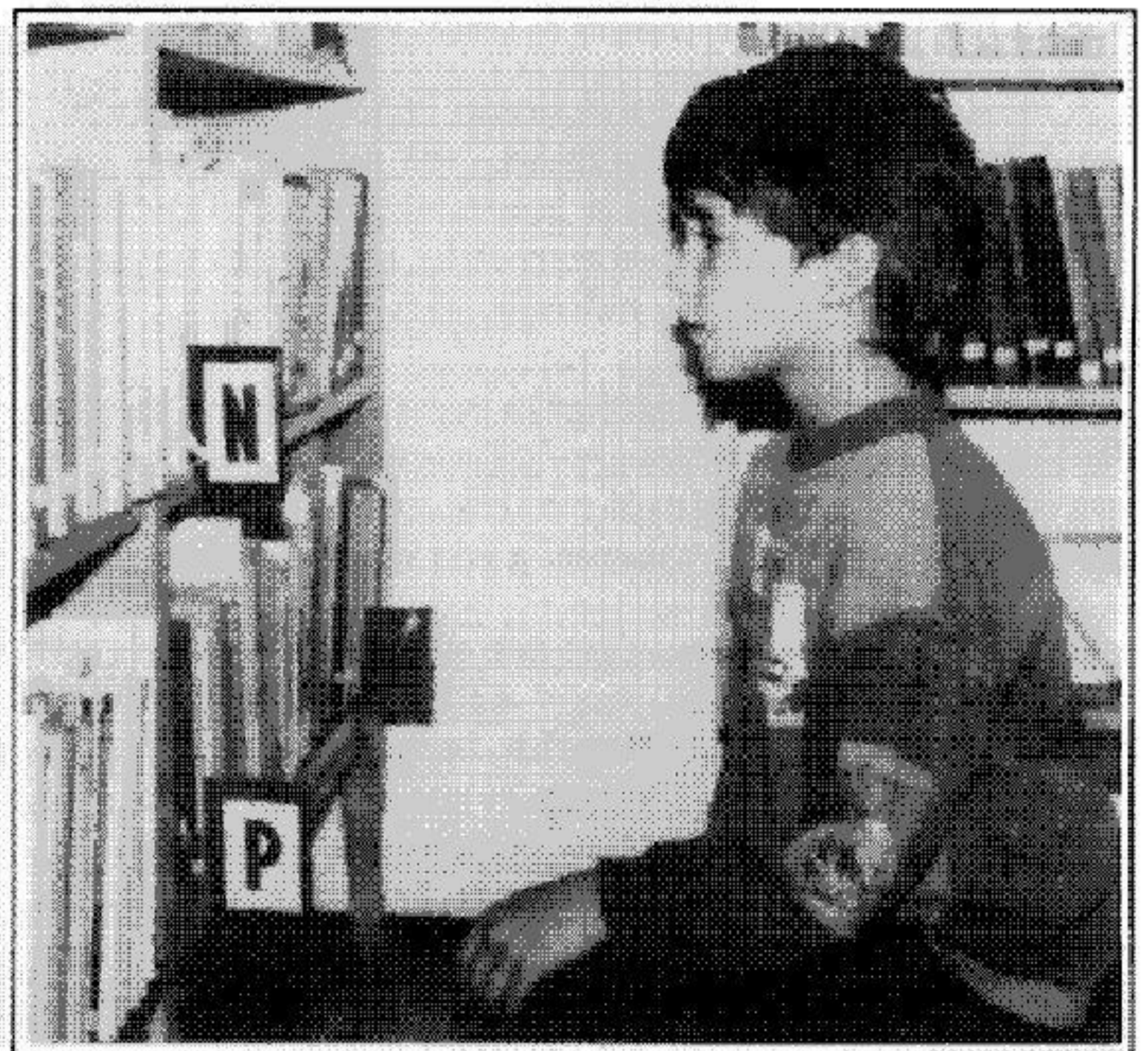
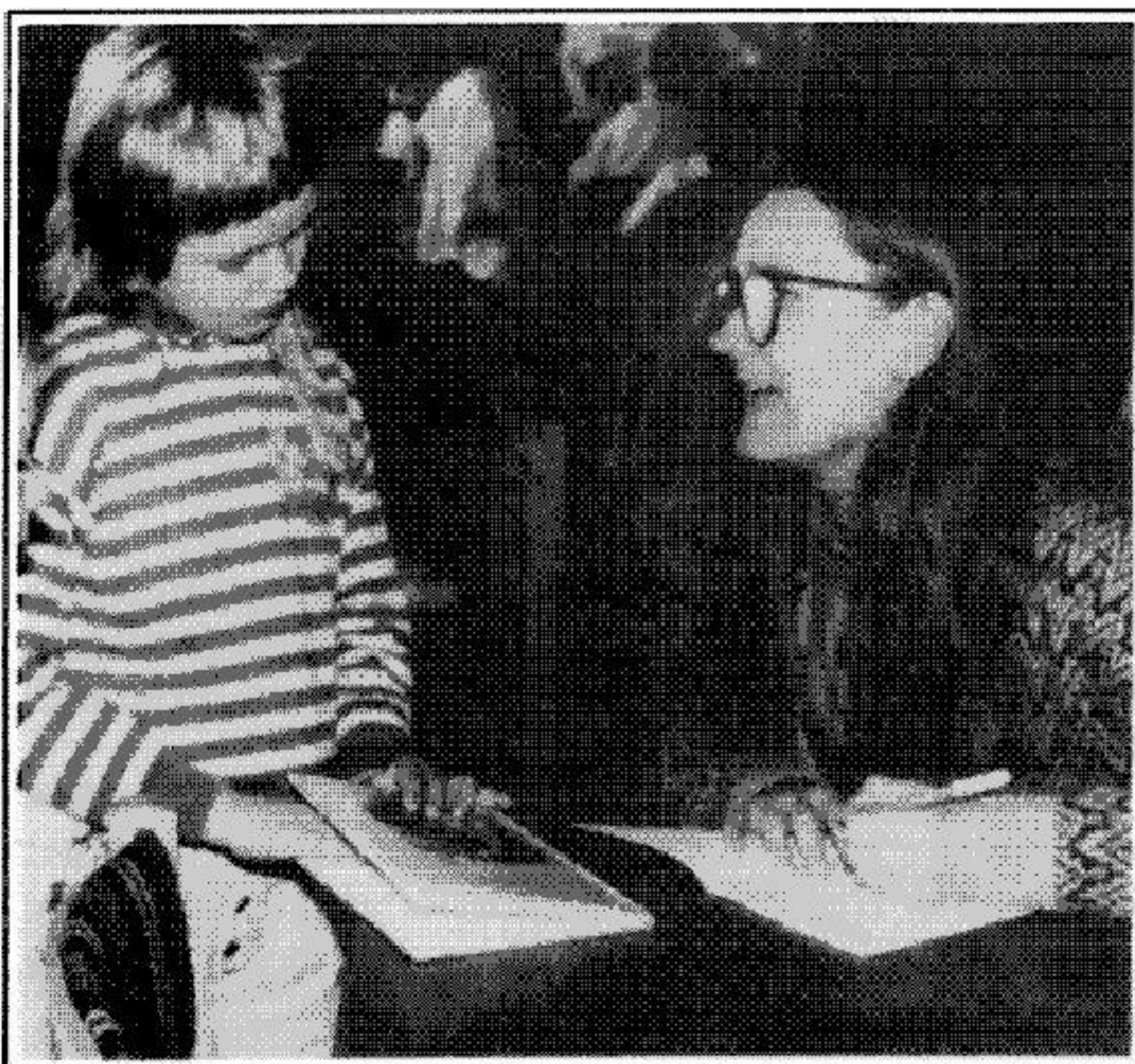
Az olvasás nyilvánvalóan jellegzetesen emberi képesség, teljesítmény, mely a gondolkodásnak, a beszédnek, az írásnak és a beszédmegértésnek rokonfogalma, csaknem szinonimája. Vagyis olyan humánspecifikus tevékenység, melynek meghatározói, befolyásoló tényezői egyidejűleg több szinten érvényesülnek.

Egyrészt a társadalom egészének „klímája”, értékrendje, a közvéleményben érvényesülő tendenciák eredője olvastat felnőttet és gyereket, illetve tart távol az írott, nyomtatott betű keresésétől.

Két példával szeretném illusztrálni a fentieket:

a) *Terestyéni Tamás* hazai reprezentatív, felnőttek körében végzett vizsgálatának eredményeiből tudjuk, hogy az aktív dolgozók 31%-ának munkavégzés közben soha nem kell írni, olvasni, vagy számolni. (Terestyéni T. 1987.)

b) Egy, 31 országra kiterjedő, 14 évesek olvasási teljesít-

ményeit felderítő kutatásból ismert adatok szerint a magyar 8. osztályos tanulók határozottan jobban olvasnak, mint az objektív intézményrendszer (a kötelező iskolai osztályok száma, a könyvtárhasználati mutatók, gyerek- és ifjúsági lapok választéka stb.) jellemzőiből következne. Vagyis: miközben a társadalom termelési kultúrája a munkavállalók harmadát fél-analfabéta szinten tartja, ugyanakkor történelmi, kulturális hagyományaink, feltehetően az irodalom közéleti demokráciát pótló közép-európai szerepe mégis az átlagosnál kedvezőbb társadalmi háttérrel jelent az olvasás számára.

Másrészt természetesen oktatási rendszerünk hatékonyságát is jellemzik azok az eredmények, melyek szerint a 8. osztályt végzők 20–30%-a igen rosszul, nehezen bánik a nyomtatott információkkal, az írott jelek gondolatokká, adatokká fordításával. A két sík – ösztársadalmi és iskolai – természetesen össze is függ, de most az iskola felelősségét hangsúlyozandó, azt szeretnénk nyomtatékosítani, hogy az olvasás nem csupán alapfeltétel csaknem minden egyes tantárgy sikeres tanulmányánál, hanem az iskola egészének minden egyes tárgy mentén 8–10 éven át tartó általános feladata e kiemelten humánspecifikus képességünk kiművelése. Szakítsunk végre az olvasás = alsótagozat, illetve olvasás = irodalom jellegű, jó öreg közhelyeinkkel!

Harmadrészt létezik az egyén, a személyiség síkja is. A már említett IRA-vizsgálat alapvető következtetése szerint azok a gyerekek tudnak igazán jól olvasni, akik gyakran saját örömeikre vesznek kézbe könyvet, akik sokat és szenvedéllyel olvasnak, akik újra meg újra vágynak a hihetetlen-hihetőkalandok átélésére, akik, jóllehet még sohasem olvasták Kosztolányi okfejtését az olvasásról, de mégis érzik, vallják, hogy a könyvben nem az az érték, ami le van írva, hanem, amit kiolvasunk belőle, hogy minden szó arra való, hogy megindítson bennünk egy folyamatot, s mi ezt hitelesítjük. Mit sem tudnak a pszichológusok vitáiról a tudatos és tudattalan világ szembenállását illetően, de akaratlanul is tapasztalják, hogy igazán jó olvasmány „olyan varázstükör, melyben a gyermek, a fiatal saját belső világának valamely összetevőjét ismerheti fel, s megtalálhatja azt az utat, melyet a felnőtté, érett személyiséggé váláshoz be kell járnia.” (Beetelheim, B. 1985.)

Ezek a gyerekek naponta örömmel érzik, sejtik, tapasztalják, hogy olvasni jó, mert mozgásba hozza képzeletüket, fejleszti intellektusukat, eligazítja érzelmeikben, megbékíti félelmeikkel és vágyaikkal, segít felismerni a valódi nehézségeket, és ugyanakkor megoldásokat is javasol kínzó problémáikra. Vagyis, ami a Máraitól kölcsönzött mottóban csupán utalásszerűen szerepel („időt adsz lelked művelésének”), a tudattalan félelmek, szorongások, vágyak irodalmi képekké, szituációkká, szavakká alakítása, projiciálása, a tudatalatti feszültségek megfogalmazása, tudatosítása, tehát kezelhetővé tétele a szépirodalmi művek olvasásának legfontosabb motívuma, végső értelme.

Az eddig végzett munkáról

A Magyar Olvasástársaság létrejöttét sokéves előkészítő munka előzte meg. Kádárné Fülöp Judit hosszú éveken át tagja volt az IRA Európai Fejlesztési Bizottságának, illetve e sorok írója 1987-től vehetett részt egy-egy konferencián előadóként, s kettőjük tudatos szervezőtevékenysége jelentette az új, kul-

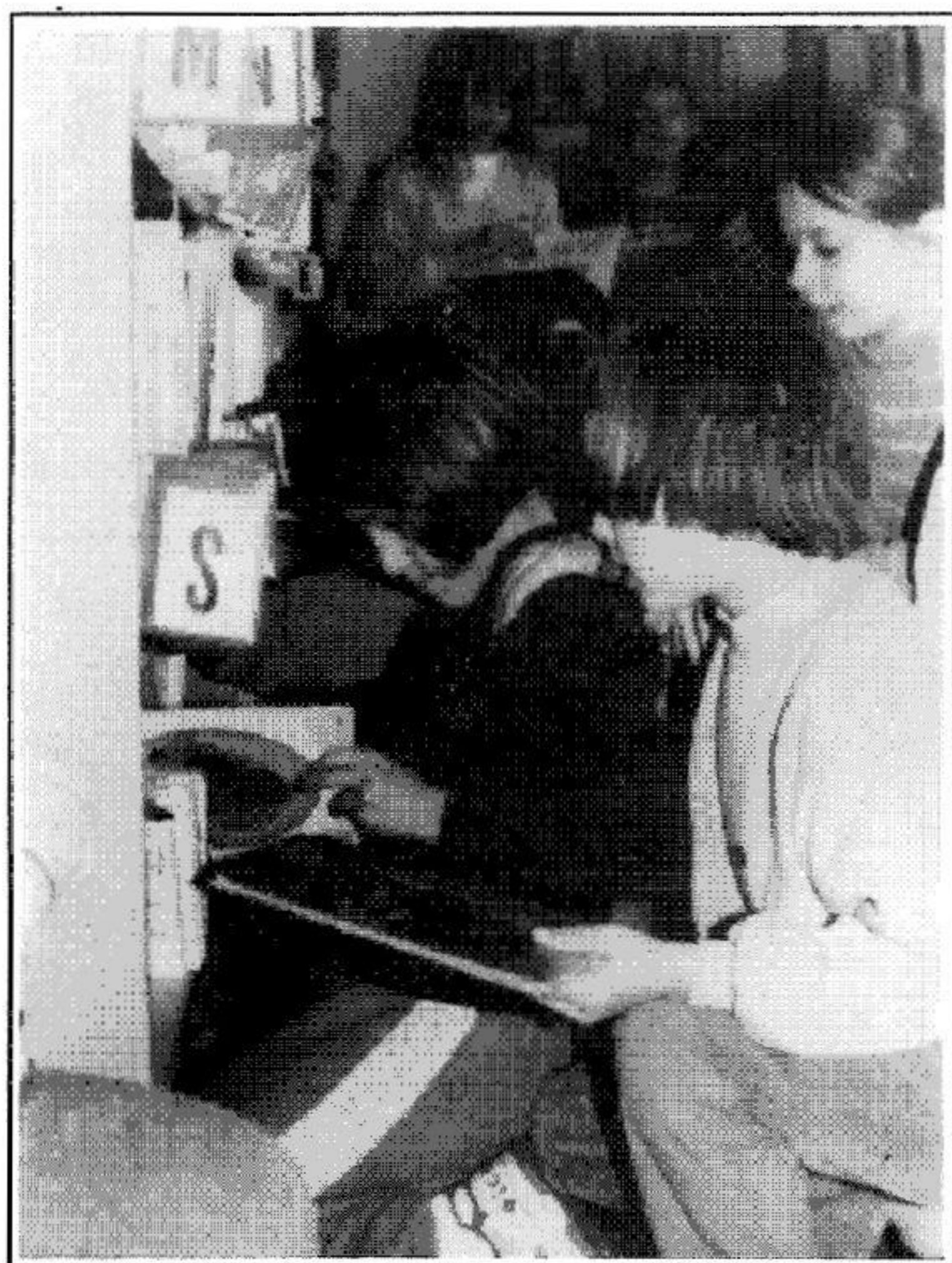
turális célú egyesület megteremtésének a megfelelő összetételű tagság toborzásának háttérét.

A nemzetközi egyesület (IRA), melynek magyarországi tagszervezeteként 1991. október 31-én megalakultunk, 1956-ban az Amerikai Egyesült Államok és Kanada megfelelő szakembereinek összefogásával 5425 fővel szerveződött meg. 1966-ban már 44 269 tagjuk volt, s 1993-ra ez a létszám 93 919 lett. Európa 28 országában működnek ma már a miénkhez hasonló szervezetek.

Az érdemi munka az 1992. február 28–29-én, az Országos Széchényi Könyvtárban rendezett első konferenciánkon, illetve közgyűlésünkön a tisztségviselők megválasztása után kezdődött el.

Konferenciánk első előadója, Horváth Zsuzsa az 1986-os és 1991-es országos (Monitor) vizsgálat adatait ismertette, az olvasási készség jellegzetes romlási tüneteiről szólt. Három szövegtípus mentén mérték fel a tanulók teljesítményét: az utasítások megértésének szintje 5 év távlatában azonosnak mondható, ismeretközlő (tipikusan tankönyvi) szövegeknél enyhe, az elbeszélő, szépirodalmi szövegek esetében pedig kifejezett (10–15%) teljesítménycsökkenést regisztrálhattak a kutatók. A feladatok jó megoldásának arányát jelentősen befolyásolta a tanulók életkora, neme, a település típusa, a régió jellege, és természetesen a feladatok milyensége is. A megvizsgált 8. osztályos gyerekek csupán 43%-a teljesített igazán megfelelő szinten. (A feladatok 80%-át tudták sikeresen megoldani.)

Gósy Mária az olvasási nehézségek (diszlexia) okait mutatta be. Véleménye szerint döntően beszédmegértési és beszédképzési zavarok, a kommunikációs kudarcok (gondolkodási korlátok és magatartási rendellenességek) alkotják ennek a mind gyakrabban megjelenő tünetnek a háttérét. A tv és a rádió hatására felgyorsuló közbeszéd, a szülő-gyerek, tanár-tanítvány eszmecsere lerövidülése, hadarva kiadott utasításokká vékonyodása mind-mind az élőszó ritkulásához, tehát romló megértéséhez, s ezen keresztül a nyomtatott szó kere-

sése iránti motívumok gyengüléséhez, az olvasási teljesítmények romlásához vezetett.

Az első nap lezárásaként *Csabay Katalin* az olvasászavar korai felismerésének jelentőségéről, illetve a korrekció módszereiről beszélt.

Közgyűlésünk másnapján *Pehr-Olaf Rönholm* (Finnország), az IRA elnökségének tagja, a magyar kollégák régi, kedves barátja üdvözölte az új nemzeti társaságot (HUNRA), *Peter Schneck*, az IRA European Development Committee leköszönő elnöke pedig a nemzetközi szervezet európai terjeszkedésének tényeit, örömteli állomásait ismertette.

Közgyűlésünk stílszerű lezárásaként szervezési és elméleti kérdések taglalása után bemutató órát néztünk és vitattunk meg. *Cselei Márta* tanítónő 2. osztályos tanulókkal Páskándi Géza egyik írását felhasználva, a tűzzel kapcsolatos szólásokat dolgozta fel, illetve elevenítette meg játékos formában.

1992. október 9-én ugyancsak az Országos Széchényi Könyvtárban rendeztük a HUNRA (Hungarian Reading Association) II. konferenciáját *Olvasásra nevelés és pedagógusképzés* témakörben.

Az egyetlen napon, párhuzamosan két szekcióban futó, összesen 33 előadást tartalmazó konferencia méltányos ismeretetésére az adott terjedelem határain belül nem törekedhetem, marad tehát a szubjektív szemlézés, valamint a remény: a legérdekesebb előadások vagy gyűjteményes kötetben, vagy folyóiratokban előbb-utóbb olvashatók is lesznek.

Vasy Géza (ELTE) „Olvasatlan olvasatok” című előadásában a magyarszakos tanári pályára jelentkezők – általa romló színvonalúnak ítélt – felkészültségéről, olvasottságáról meditélt. Emlékeztetett a szépirodalom, az olvasás hazai térvesztésének évtizedek óta tartó tendenciájára. Véleménye szerint: „Az egykönyvű ember legjobb esetben is egyetlen könyv szeretetét adhatja át, de közben megsejtenni sem képes a világ gazdagságát. Az egykönyvű emberek ritkán megértők. Sok keserves történelmi tapasztalat is arra int bennünket, hogy a

sokkönyvű ember, a homo universalis tehet csak megingathatatlanul demokratikussá egy társadalmat.”

„Mi halandók és halhatatlanok vagyunk, ebből a feloldhatatlan feszültségből született egész kultúránk és minden imádságunk. A különböző kultúrák ugyanannak a szövegnek a különböző megfajtásai. Ebben az értelemben az emberi élet nemcsak szakadatlan létezés, de szakadatlan olvasás is” – idézte *Pilinszky* gondolatát *Kamarás István* „Emberről?” című előadásának indításaként. Álláspontja szerint hatékonyan lehetne az olvasás, a szépirodalom iránti érdeklődést, a kíváncsiságot felébreszteni, ha irodalomtörténeti szerkezetű, a poétika eszközrendszerét megtanítani akaró oktatási módszerünket a gyerekek, a fiatalok világához közelítenénk, s alapvetően a beszélgetésre épülő, embertannak nevezett „tan tárgy” megtanulására és továbbadására vállalkoznánk.

A jelzett három előadás képezte a plenáris ülés programját, s a rövid vitát követően szándékosan nem zárt tematikus blokkokba rendezetten zajlott a két szekció munkája. Az alábbi csoportosítás csupán e sorok írójának önkényes eljárását tanúsítja.

Olvasásra nevelés a határokon túli magyarság körében

A téma nyilvánvalóan fontos, szerteágazó és kimeríthetetlen, mégis legalább emlékeztessünk az elhangzott négy előadásnak négy különböző nézőpontjára. *Bábi Mór* az Újvidéki Egyetem könyvtárosaként szólt a leendő pedagógusok felkészítéséről.

A hallgatóság ismerősnek találhatta a jelzett problémákat: a tanárjelöltek körében a *Száz híres regény* keresettebb, mint az eredeti művek, a vajdasági magyar irodalom körükben sem népszerű, sokszor már a könyv fizikai megjelenése is riadalmat okoz (vastag!), túlságosan gyakorinak ítélik a műelemzési feladatokat, ritkán ismerik fel a sorsuk és az olvasott mű közötti összefüggést stb. A könyvhasználatra vonatkozó ismeretek technikáját és módszerét taglaló – néha keserű – mondatait (az Újvidéki Egyetemen megszüntették a könyvtárosok képzését) hitvallásával zárta: a világban való tájékozódás lehetőségét, a világra való nyitottságot szolgálja a könyvtár, s ezáltal esélyt ad arra, hogy az olvasó, a leendő pedagógus keresse és meg is találja élete értelmét.

Lukács István a székelyudvarhelyi Benedek Elek Tanárképző történelemtanáráként tette közzé gondolatait az olvasásra ösztönző módszerekről. Meggyőzően mutatta be, hogy a Romániában használatos történelemtanárkönyvek ellenséges, lebecsülő stílusban szólnak a magyarságról, tehát a döntően magyarul Székelyföldön gyakorlatilag használhatatlanok. Kíváncsi „pótszerként” alkalmazható viszont a kényszerűségből gyakran használt szóbeli kifejtés, a szemelvények felolvasása és a szépirodalmi szövegek – a hazai gyakorlatnál sokkalta sűrűbb – szerepeltetése. Vagyis hogyan lehet a fogyatkozásból erényt kovácsolni? A száraznak tűnő ismeretek halmazát életté, saját élménnyé, múltat és jelent összekötő híddá, közös sorssá varázsolni? Hiszen a szépirodalmi szöveg használata életszerűségével, érzelmi telítettségével különös történelmi élményt nyújt, bizonyító erejű, érzékelteti a kor embereinek mentalitását, a helyszínek és tárgyak hitelességét, az események egymásutánjának belső logikáját, illetve tragikumát. Véleménye szerint: „... a történelmet nem tanulni, hanem olvasni

kell!" Ilyen előzmények nyomán már mi is sokkal jobban értjük, hogy Székelyföldön nem az olvasni vágyó emberekben, inkább csak a megfelelő könyvekben szenvednek hiányt.

Szallós Kis Ferenc „A román irodalom megszerettetése Székelyföldön” című előadásában arról a helyzetről szolt, melyben a sokféle represszió eredményeként a diákok többsége a legjobb román irodalmat – főként magyarul olvasva „csak” tanulja, s nemigen szereti meg. Holott ismerete nélkül (Rebreanu, Creanga, Eminescu, Sadovenau stb.) nemhogy román irodalomról, de az erdélyiség fogalmáról is csak közelítő, egyoldalú képünk lehet.

A Nagyváradról érkezett *Tavaszi Hajnal* az erdélyi olvasótáborok szervezésének, eredményének tapasztalatairól tudósított. Közismert tény, hogy Erdélyben az utóbbi hét évtized folyamán a magyar etnikum kulturálódási lehetőségeit tudatosan és fokozatosan minimalizálták, s így számunkra a hátrányos helyzet főleg etnikumközpontúságot jelent. Mindezt ezt tanácsolta: „Rendezvényeink legyenek jó alkalmak a kulturális kitekintésre, erősítsék önértékelésünket, tudatosodjon bennünk, hogy éppen másságunknál fogva tartozunk az egyetemességhez. Tegyük mindezt azért, hogy kisebbségi létünk ne legyen 'hátrányos helyzetünk' kútfeje.”

Képzés – kutatás – olvasási zavarok idehaza

A korábbi évtizedekben Magyarországon a közoktatás megújítását célzó kísérletek, reformok rendszerint a központi hatalomtól függően indulhattak el. A legutóbbi évek fejleményeinek köszönhetően jelentős mértékben megnőtt ezen a téren is a szakmai testületek, intézmények önállósága, kezdeményezési jogköre. (Nyilvánvalóan nem véletlen, hogy társaságunk csupán 1991. október 31-én alakult meg.)

Véleményünk szerint ma már ildomos volna valóban átgondolt, jól előkészített reformokat, a kipróbált kísérleti programokat a pedagógusképzés irányából bevezetni, azaz a leendő tanítókat, tanárokat megfelelően felkészíteni. A fentiek szellemében a legtöbb előadás a pedagógusképzés kritikáját adta (*Suppné Tarnai Györgyi* a hallgatók olvasottsága, *Kovács Mária, Tóth Istvánné, Hajducsek Judit* a tantervek bírálata, *Gósy Mária* az olvasókönyvek kritikai elemzése), illetve az oktatási folyamatra, az olvasás megszerettetésére vonatkozó javaslatok sorát tartalmazta (*Adamikné Jászó Anna* az olvasmányok megértéséről, *Albertiné Herbszt Mária* a szövegértelmezés pragmatikai vonatkozásairól, *Csabai Mária* a háziolvasmányok szerepéről, *Bocsák Vera* és *Szilágyi Imréné* az olvasástanítás eredményeiről, *Baricz Zsolt, Mikulás Gábor* és *Nagy Attila* az értékelismerési készség gyakorlásának szükségességéről, *Hangay Zoltán* pedig a szótárak ismeretének fontosságáról szolt).

Rendkívül érdekes, publikálásra érett dolgozatokat hallhatunk a magyartanárok „műhelyéből” is. (*Bene Kálmán*: Mit tehet a magyartanár? *Forgács Anna*: Az érettségi vizsgák tapasztalatai, *Gajdó Tamásné*: Olvasásra nevelés a felső tagozaton, *Böszörményi Csaba*: A főiskolai hallgatók gyakorlatáról stb.) Külön csoportba lehet még rendezni az olvasási zavarok feltárásáról és terápiájáról szóló előadásokat (*Sári Jánosné* a hallássérült gyermekek olvasástanításáról, *Kovács Györgyné, Vassné Kovács Emőke, Csorba József* és *Szebenyiné Nagy Éva* a diszlexiáról).

Egymást meghallgató, tanulni és tanítani akaró kollégák

gondolatgazdag, nyilvános diskurzusát szervezte meg a Magyar Olvasástársaság, mert hisszük, hogy az olvasás végső soron a világról, önmagunkról folytatott párbeszéd egyik fajtája.

Harmadik konferenciánkat 1993-ban a fővároscentrikus tagság frissítése, bővítése céljából tudatosan a komoly kulturális hagyományokkal rendelkező Hódmezővásárhelyen rendeztük *Olvasás és személyiségfejlesztés* címmel. A bevezető előadást *Monostori Imre* a Németh Lászlóról elnevezett városi könyvtárban tartotta Németh László léleknevelő gondolatairól, morálfilozófiájáról, protestantizmusáról. Mint hangsúlyozta, Németh Lászlónál a vallásosság nem csupán az egyének magánügye, hanem javító, társadalomformáló ereje miatt egyúttal közügy is.

Komáromi Gabriella a kortárs gyermek- és ifjúsági próza tematikus és stílusbeli változásait elemezte. Véleménye szerint a hetvenes években jellemző mennyiségi növekedés – beleértve a fordítások gyarapodását is –, a minőség egyértelmű romlásával járt együtt, és érzékelhető volt egy autoriter hullám megjelenése is. A legutóbbi években határozottan csökkent a frissen megjelent művek száma, de ugyanakkor jól látható a tematika gazdagodása.

Csirikné Czachesz Erzsébet egy nemzetközi összehasonlító vizsgálat adatairól szoltva, 16–17 éves középiskolások és szakmunkástanulók olvasási szokásait jellemezte: 10-féle típust találtak, melynek szélső pontjait a személyközpontúság (lányoknál 74%, fiúknál 59%) és a tisztán irodalmi interpretálás (lányoknál 2,4%, fiúknál 0,3%) jelzik.

E sorok írója egy másik, 31 országban párhuzamosan végzett olvasásvizsgálat eredményeire alapozva, a közvetlen (családi és iskolai) környezet ösztönző erejét, társadalmunk irodalmi hagyományának máig érzékelhető hatását, valamint a televízió felelősségét nyomatékosította. Más aspektusból elemezte ugyanezeket az adatokat *Horváth Zsuzsa*. A 14 éves magyar gyermekek adatai jobbák, mint a 9 éveseké: a dokumentumot, magyarázó szövegeket pontosabban értik, komolyabban olvassák, mint a szépirodalmat stb. De szót kaptak még az iskola- és gyerekkönyvtárosok (*Arnóczky Mária, Kis Ibolya, Pápayné Kemenczey Judit, Sáráné Lukátsy Sarolta, Tóth Gyuláné*) és a tankönyvírók (*Báthori Anna Zsuzsanna*), valamint a pedagógusképző intézmények képviselői is (*Klein Sándor, Kiss Júlia, Tarnay Györgyi*). Külön előadás és vita keretén belül emlékeztünk meg a „Kincskereső” című gyermeklap 20 éve tartó, színvonalas munkájáról és a legutóbbi időket jellemző élethalálharcáról.

Végül 1993. október 8–9-én a Budapesti Tanítóképző Főiskolán a nemzeti kisebbségek és a kétnyelvű írásbeliség témáját vitattuk meg 3 párhuzamos szekcióban, összesen 51 előadás elhangzása után. (Magyarországi nemzeti kisebbségek és a határon túli magyarság problémái.)

Ez utóbbi programunk nem csupán az előadók száma miatt volt különösen gazdag, hanem egy 60 fős amerikai küldöttség, s néhány európai szakember (bolgár, cseh, holland, horvát, román) előadása és jelenléte is színesítette a megfogalmazott gondolatok, ötletek, módszerek kínálatát.

Az itt elhangzottak zavarbaejtő bősége, időbeli közelsége még nem engedi meg a részletes ismertetést, de két mozzanatot máris kiemelkedőnek tartok:

a) A bevezető előadást *Kiss Gy. Csaba*, a Közép-Európa

Könyvtárosok

Intézet igazgatója tartotta *Nemzetiségek és Közép-Európa* címmel.

b) Első alkalommal sikerült a hazai kisebbségek képviselőit (*Fátyol Mihály, Urosevics Danilo*) társaságunk munkájába bevonnunk, velük tényleges párbeszédet kezdenünk.

Eddigi, csaknem kétéves munkánkat a fenti példák nyomán joggal jellemezhetjük interdiszciplináris, szakmaközi párbeszédként. Ugyanakkor rendszeresen megjelenik az általános értelmiségi képzés és továbbképzés igénye is konferenciáinkon. Elegendő talán csak a Németh László életművével, pedagógiai eszméivel és a közép-európai régió nemzeti, kulturális, nyelvi, felekezeti megoszlásával foglalkozó előadásokra utalnunk.

Terveink és kapcsolataink

Amint talán a végzett munka ismertetéséből már kiderülhetett, a Magyar Olvasástársaság a pedagógus – (különös tekintettel a pedagógusképző intézmények tanáira) – könyvtáros – kutató hármasszövetségét tartja főként termékenynek, a kölcsönös tanulás, továbbképzés elsőrendű biztosítékának.

A közeli jövőben a folyóiratcikkekén túl könyvek megjelentetését is tervezzük. Részben konferenciáink előadásait, részben pedig alapvető, angol nyelvű kézikönyvek magyar változatainak kiadását tartjuk kívánatosnak.

Fontosnak tartjuk még az 1987-ben megszüntetett „Könyv és Nevelés” című folyóirat feltámasztását, újraindítását.

1995 nagy próbát tartogat számunkra, mert az IRA 9. Európai Konferenciáját nekünk kell megszerveznünk Budapesten!

Hosszú távon pedig az 1949-ben erőszakosan megszüntetett Gyermekirodalmi Intézet ismételt megszervezését tűztük magunk elé.

Az elmúlt évtizedek közvetlen ideológiai és politikai nyomását többé-kevésbé túléltük, köznevelési és közművelődési rendszerünk, kultúránk egésze a jól látható repedések ellenére is inkább a folyamatosság jegyeit mutatja. Az előttünk álló időszak bizonyos értelemben talán még az előzőnél is nagyobb veszélyeket rejt magában, hiszen az eddigi direkt utasítást, parancsot most egy alattomosabb, rejtettebb befolyás váltja fel. Nem kötelező coca-colát inni, de mindenhol ezt reklámozzák; nem szükséges az amerikai életformát, beszéd- és gondolkodásmódot átvenni, de a naponkénti tévéfilmek árja erre hűz, erre sodor; a könyvkiadói, piaci érdekek mind több Robin Cook, Stephen King, Clair Kenneth könyvet „szállítanak” a boltokba, a könyvtárakba.

Feltehetően egyetlen hatékony ellenszer létezik: a korai „védőoltás”. Gyerek- és ifjúkorban megismertetni és megszerettetni a mesét, a játékot, a kalandot, a felfedezést magyar nyelvű nyomtatott változatát mindazokkal, akik számára ennek az országnak hagyományai, történelme, művészete, irodalma és nyelve felnőttkorban is fontos lehet majd. Ezt a korai „védőoltást” viszont csakis a társadalom értékrendjének lépésenkénti áthangolásával, gyerek- és hagyomány-, olvasás- és tanuláscentrikussá tételével lehet elérni, mint ahogyan ezt az alcímben idézett izlandi közmondás is jelzi, ahol is nem ismerik az analfabétizmust, de rendszeresen a családi beszélgetések, a szűkebb és tágabb környezet történelmének irodalommá alakított, folyamatos megőrzése. Ezért dolgozunk!

Az OKSZI által szervezett könyvtárosi továbbképzés második három napja az előzőhöz hasonlóan tartalmas, de attól eltérően gyakorlatiasabb volt.

A délelőttöt a budapesti Veres Pálné Gimnázium (V., Veres Pálné u. 38.) könyvtárában töltöttük. Itt kezdetben *Halmi Erzsébet* könyvtáros kollégánk segítségével átgondoltuk az iskolai könyvtárak irattári vonatkozásait, annak szükséges és elégséges elemeit. Így:

- éves munkaterv
- éves statisztikák
- számlák másolatai
- megrendelések
- átadási jegyzékek, leltárak
- távlati fejlesztési tervek
- összegző jelentések
- helyismereti anyagok
- jogszabálygyűjtemények alapidokumentumokból.

Később a könyvtáraink működési szabályzatának létrehozásához, átdolgozásához kaptunk tanácsokat. Az előadó javasolta, hogy könyvtárunk működési szabályzata (az iskolai működési szabályzat mellékleteként) tartalmazza

- gyűjtőköri
- leltározási
- katalógusépítési
- könyvtárhasználati

szabályzatunkat. Külön felhívta figyelmünket a pályázatok igényes kezelésére.

A délelőtti folyamán könyvtári órát láttunk, de előtte Zágon Edit, a gimnázium könyvtárosa röviden képet adott az iskola könyvtáráról:

A 126 éves oktatási intézmény valaha az Országos Nőképző Egyesület iskolájaként működött, és kb. 100 éve gimnáziumi oktatást folytat. A 28 ezer kötetes könyvtár első példányait a diákok, tanárok ajándékozták iskolájuknak, így 200–300 műzeális értékű művel is büszkélkedhetnek.

A 660 diákkal és 77 tanárral dolgozó intézményben különösen a természettudományos dokumentumok, folyóiratok kelendők. Ezt bizonyítja az is, hogy meglepetésünkre a bemutatott könyvtárhasználati óra a fizika tantárgy órakeretéből volt.

Opor Mária, a gimnázium igazgatóhelyettese, fizikatanára a IV. b. osztályos tanulókkal a könyvtárban fizikát gyakorolt. Feladatai szinte éltek a könyvtárban:

- PI. 1. Mekkora szögben van nyitva a könyv, amikor megszorul (ki sem gurul, be sem lapul) benne a ping-ponglabda?
2. Hány könyvet tudok egymásra rakni oly módon, hogy mindegyiket az előzőhöz képest azonos mér-

továbbképzésen (II.)

EMMER GÁBORNÉ

tékben eltolom a másikon, és a „kupac” nem borul fel?

A tanulók ismerték a könyvtár ilyen irányú dokumentumanyagát, ugyanis nagy biztonsággal válogatták össze a szükséges könyveket, táblázatokat, példatárakat.

A délutánt a Szlovák Kollégium (Bp., Lomb u. 5–7.) könyvtárában töltöttük. Szinte vitaindítóként hatottak *Gottlieb Emese*, a Kereskedelmi Szakmunkásképző könyvtárosának szavai könyvtára életéről. Elmondta eredményeiket, de megosztotta velünk gondjait, és így tapasztalatszerévé bővült a találkozás. Szó esett a tanulók könyvtárhasználati kultúrájáról, az olvasásszeretetükről és -tudásukról, a könyvtárak pénzügyéről és az ebből adódó személyi feltételekről.

Szinte feloldásként hatott *dr. Csapó Edit*, az OSZK főmunkatársa „Nyerj, amennyit tudsz!” fedőnevű játéka, ahol a személyes, csoportos döntések lélektanába pillanhattunk bele sok-sok derűvel.

A vidám nap után a másnap fárasztóbb volt, hiszen reggel a III. kerületi Csobánka tér 7. sz. alatti Veres Péter Gimnázium vendégei voltunk. Az alig 6 éve épült iskola tágas könyvtárát valamennyien irigyeltük *Ambrus Andrásné*től, a könyvtárostól, aki örömmel mutatta be jól felszerelt munkahelyét. Különösen szimpatikus volt a kiterjedt videóhálózatuk, gazdag videótáruk, melyet saját felvételekkel is gyarapítanak. A 4 és 8 osztályos gimnázium 16 tanulócsoportja és nevelői a számítógépen épített katalógus segítségével naprakész információt kaphatnak a könyvtárról. A számítógép a Szirén könyvtári rendszert használja, melyet maga az alkotó, Mohai Lajos mutatott be. Ez a profi könyvtárprogram amatőr számí-

tógépes felhasználóknak készült, a könyvtári munkafolyamatok teljes körét tartalmazza.

Pl.:

- bibliográfiai leírás, katalógusépítés
- minden szempontú visszakeresés (ETO, tárgyszó)
- kölcsönzés
- leltár... stb.

A számítógép elvégzi a mechanikus munkát, így több idő marad a könyvtárpedagógiai munkára.

Rendkívül vonzóvá teszi a programot, hogy könyvtárunk saját adatbázis kiépítésének hatalmas terhet könnyíti azzal, hogy az 1984 és 1991 között megjelent dokumentumokat feldolgozta és készen megvásárolható. További korszerűsítések, bővítések várhatók továbbra is.

A nagy érdeklődést kiváltó bemutató után egy másik, „húsbavágó” témával

folytatódott a délután a Varga István Kereskedelmi Szakközépiskola és Szakmunkásképző könyvtárában (Bp., Hatvany L. u.). Itt Homor Tivadar könyvtárpedagógiai szaktanácsadó „Könyvtárhasználati tematikák” címmel röviden vázolta azt az ötféle tanmenetet, melyeket felhasználásra javasol. Nevezetesen:

1. *Könyves Tóth Lilla*: Bemutatom a könyvtárat (Bp., OSZK, 1976.)

- alapja a tanulói önállóság
- kutatásra, forráselemzésre nevel
- általános, szakközép- és szakmunkásképző iskolákban egyaránt használható

2. *Ugrin Gáborné*: Könyvtárhasználati gyakorlatok terve (Bp. 1992.)

- a Balassi Bálint 8 osztályos gimnáziumra épül
- a könyvtárhasználatot tantárgyközi témának tekinti, tehát minden szaktanár feladatának
- az általános iskolában meg kell tanítani az alapkészségeket az önálló ismeretszerzésre

3. *Dr. Sáráné dr. Lukátsy Sarolta*: Könyvtárhasználati ismeretek az általános iskolában (Csongrád MPI, 1990. utánnyomás)

- évfolyamonként, területenként tartalmazza
  - a) a katalógushasználat
  - b) a közismereti technikák
  - c) az irodalomkutatás stb. tudnivalóit

4. *Homor Tivadar*: Könyv- és könyvtárhasználati ismeretek az általános iskola 1–8. osztályában.

- tanmenettel, óravázlatszerű időkeretekkel segíti a munkát
- évente 3–4 órát tölt egy-egy osztály a könyvtárban tájékozódási órán

5. *Arató-Ballerné-Csulák*: Könyv és könyvtár az általános iskolában (Bp. Tankönyvkiadó, 1980.)

- három változata ajánlható:
  - az irodalomtanárnak
  - a szaktanárnak
  - az osztályfőnöknek

6. Említett még a Pedagógus Szakma Megújítása Project berkein belül készülő műveket.

Bármelyik tematikát választjuk, az előadó által említett két alapfeltételt teljesíteni kell:

1. A gyermek joga a könyvtár használata, tehát az iskolának biztosítani kell azt.
2. Valósuljon meg a könyvtárhasználat rendszeressége!

Így válhat a könyvtár az adott intézmény színterévé szervezett gyűjteményével, közvetítő könyvtárosával.

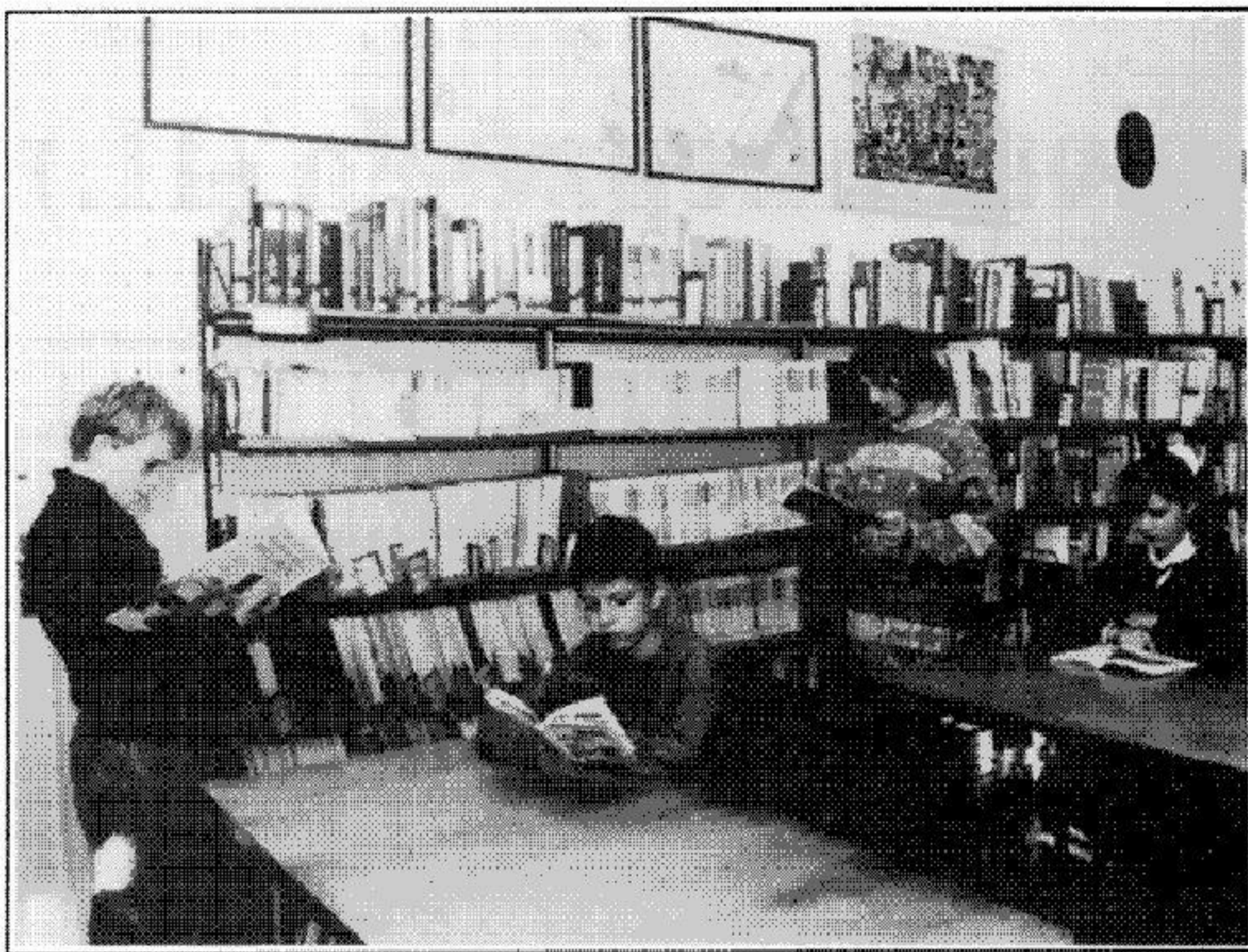
Az előadást követő kérdések bizonyos része a tankönyvekre irányult, hiszen ezek az iskolai könyvtárakban megtalálhatók. *Homor Tivadar* javasolta, hogy minden fellelhető tankönyvből, tanulói, tanári segédletből vásároljunk 1–1 példányt, melyet különgyűjteményként kezelhetünk a könyvtárban.

Mindezeket szinte megvalósulni láttuk a vendéglátó iskola könyvtárában, amikor *Mertus Lászlóné* bemutatta birodalmát. Az újonnan épült iskola kb. 750 tanulója napi 7 órában használhatja a könyvtárat. Szervezetten annak nyelvi labor részét, s így biztosított a gyenge szociális háttérű, kulturális hiányokkal küzdő gyerekeknek az érettségi idegen nyelvből.

A szombati napot az OSZK KMK részlegében kezdtük, ahol bekukkanthattunk a számítógép ISIS programjába, majd *Dán Krisztina* – a Fővárosi Pedagógiai Intézet szaktanácsadója – választa az iskolai könyvtárak jelenét és jövőjét.

Az előadó legelőször is kiemelte, hogy a hagyományos iskolai könyvtárral ellentétben, mely a pedagógust – az ismeretforrást – szolgálja, a mai iskolai könyvtár a tanulót szolgálja. Az értékorientált iskolai könyvtár szocializációs funkciója ma is erősödik, de más jelleggel.

Dán Krisztina felhívta a figyelmet az örök érvényű íratlanított könyvtári törvényekre, melyekről *dr. Neményi Imre* Ifjú-

sági könyvtárak és ifjúsági olvasmányok címmel (Bp. OPKM, 1902.) kiadott műve alapján beszélt. Nevezetesen:

- Ne kerüljön be a könyvtárba olyan könyv, amit a könyvtáros nem ismer!
- A pedagógus nem tud úgy ajánlani, ha nem olvasta a művet.

Napjainkban az iskolai könyvtárban kell a diáknak megtanulnia a gyors információszerezés technikáját, tehát itt szimulálni kell azokat a „technikákat”, melyeket később használni fog a tanuló, ha elvégzi az iskolát. „Az iskolai könyvtár egyik feladata, hogy csoportosan, általános körűen felkészítse a gyermekeket az önálló ismeretszerzésre” – zárta előadását *Dán Krisztina*.

A 2. kurzus zárásaként *Kalmárné Morcsányi Rozália* – iskolai könyvtári szaktanácsadó – szűkebb hazája, Jász-Nagykun-Szolnok megye iskolai könyvtári helyzetéről, a szaktanácsadás mibenlétéről beszélt. Részletesen szólt az oktatási törvény 36. §-a által deklarált szaktanácsadás tartalmáról a fenntartó (önkormányzat stb...), az iskola, a pedagógus szempontjából nézve. Kiemelte, hogy a szaktanácsadók jogosítványok hiányában e munkát személyes kapcsolatokra, informáltságra építhetik csak. Így tud segítséget adni az alábbi területeken:

1. információközvetítés
2. módszertani segédanyagok
3. eredménymérés
4. képzés, továbbképzés
5. könyvtárpedagógiai pályázatok
6. manuális munka (állománytisztítás, gépesítés)
7. a törvényi szabályozás koordinálása (szaksajtó, szakmai gondozás)

Kalmárné Morcsányi Rozália néhány gyakorlatias tanácsal zárta gondolatait.

Ezúttal ismét eredményes három napot zárt az OKSZI által szervezett könyvtárostanári tanfolyam.

„Könyvre nem sajnáljuk a pénzt”

Mészáros T. László felvételeivel

SINKOVICS ETA

Zalaegerszegen, az Eötvös József Általános Iskolát 1978-ban avatták fel, benne egy tanteremnyi könyvtárral. Az akkori könyvtáros igyekezett felnövelt irodalommal is gyarapítani az állományt, a távlati tervek szerint lakóterületi feladatok ellátására is készülvén. Erről azonban ma már nincs szó, mi több, az így feleslegessé vált köteteket időközben egy, a megyében újonnan indult középiskola könyvtárának ajánlották fel.

Jelenleg két könyvtáros látja el a teendőket – részmunkaidőben. Mindketten könyvtár–magyar szakos diplomával rendelkeznek, és részt vesznek a tanári munkában is. S hogy ez így van, annak igazán örülnek.

– Bent kell lenni az oktatásban ahhoz, hogy a tanítást-tanulást segítő, könyveket, folyóiratokat ajánlhassanak a pedagógusoknak és a gyerekeknek. Ettől igazi egy iskolai könyvtáros – vélekedett Pesti Lászlóné, aki tíz esztendeje tevékenykedik az itteni bibliotékában. Azt is jó dolognak tartja, hogy ketten látják el azokat az olvasáspedagógiai és szakmai feladatokat, amelyek e munkával járnak.

Az iskola tanulólétszáma 650 fő, a pedagógusok száma 67. A könyvtár 1988-ban költözött mostani helyére, ám jószerivel már ezt is kinőtték.

– Szűkösen vagyunk, nincs olvasószobánk, pedig egyre inkább igénylik a gyerekek. Hiszen ott lehetne kutatásokat végezni, alaposan elmélyedni az ismeretekben. Főként a felső tagozatosoknak hiányzik az efféle lehetőség – vázolta a helyzetet társa, Horváthné Balog Mariann. S aztán folytatták azzal, hogy ilyen körülmények között természetesen zajosabb a kölcsönzés, no és zsúfoltak, magasak a polcok, nem érik fel a gyerekek...

Mindennap nyitva tartanak, az igazi csúcsidőszak 12–15 óra között regisztrálható. Olyankor hatvan-hetven diák is megfordul a 21 ezer kötetes könyvtárban.

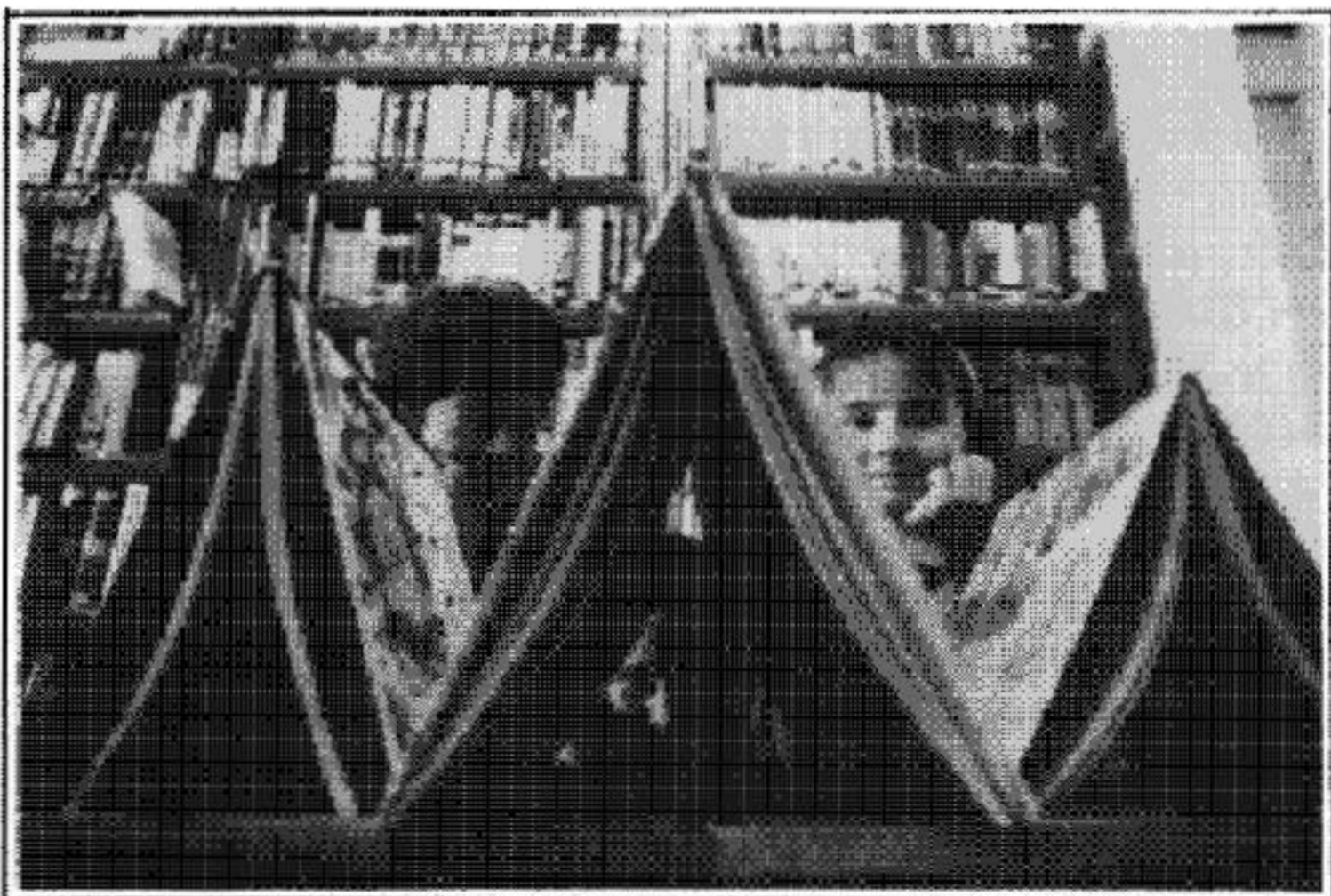
Az állomány hetven százaléka szakirodalom. Elsősorban az oktató munka segítése, az egyes tantárgyak szakirodalommal való ellátása a legfontosabb feladatuk. A kézikönyvek több példányban is fellelhetők. Az Értelmező kéziszótár legalább harminc példányban megtalálható – osztályokba kihelyezve, csakúgy, mint az Idegen szavak és kifejezések szótára, vagy a Helyesírási kéziszótár.

Mint mondták, a tanári kézikönyvtár jelentős részét képezi a gyűjteménynek, annak ellenére, hogy sajnós, nagyon sokba kerül e kötetek beszerzése. S ha már a könyvállomány részletezésénél tartunk, említést érdemelnek a tankönyvsegélyes könyvek, annál is inkább, mert szerintünk nem a könyvtárosoknak kellene ezzel foglalkozniuk. A vele való bánás rengeteg adminisztrációval jár, a gazdasági elszámolásáról nem is szólva. S végül, amikor nyolcadikban leadják a gyerekek ezeket a könyveket, valószínű, leselejtezés vár rájuk...

Érthető, lelkesebben szólnak a könyvtárosok a szépen gyarapodó videókészletükről. A kazetták nemcsak kötelező irodalmi olvasmányokat, tanórákat segítő kiegészítő filmeket tartalmaznak, hanem maguk rögzítette felvételeket is, melye-

ket szakmai tanácskozásokon használnak fel. De ugyanígy megőrkítik az iskola életében hagyományos Eötvös-napok eseményeit is. Természetesen a videókazetták sorában fellelhetők a nyelvtanulást, a számítástechnikai ismereteket gyarapító anyagok. Ez utóbbiak beszerzése további kiemelt támogatásként szerepel a költségvetésben. A drágább kiadványok, enciklopédiák pedig az iskolai Eötvös-alapítvány jóvoltából kerülhetnek mind nagyobb számban a polcokra. Ezen kívül a kulturális pályázatokon, szaktárgyi versenyeken nyert pénzeket is könyvbeszerzésre fordítják. S mindezt szükség van, hiszen az e célra rendelkezésünkre álló évi 180 ezer forint egyre kevesebbet ér. Egyébként ebből az összegből a legnagyobb értékben a könyvtárellátótól rendelnek, a fennmaradó részt pedig különböző helyekről szerzik be, jóllehet, ez utóbbiak feldolgozása, címkézése időigényes, többletmunkát jelent a könyvtárosoknak. Ám ez a kisebb gond. Sokkal inkább probléma, hogy a drága, közkezdvelt ismeretterjesztő köteteket nem tudják kölcsönzői állományba kiadni. Egyre inkább az a tapasztalat, hogy a szép küllemű kötetek nem bírják a sok igénybevételt, hamar elhasználódnak. Kétségtelen, a gyerekek számára sokkal vonzóbbak a mostani díszes, színes kivi-

telű olvasmányok. Példaként mutatták a *Ha a világ rigó lenne* című könyvet, melynek egykori kiadása mindössze 36 forintba került. A mostani figyelemfelkeltő borítóval 220 forintot kóstál, ám nem tudják betenni a kölcsönzőbe, mert úgymond nem bírja a „gyűrődést”... A régi, elhasználódott borítójú kiadványokat egyébként bekötetik, és hogy a csupasz szürke fedél is színes és vonzó legyen, a gyerekek nagy örömmel rajzol(hat)nak rá címlapot.

Az iskola jelenlegi igazgatója, *Braun Anna* korábban könyvtárosi, szaktanácsadói teendőket látott el. Ám nemcsak emiatt pártolja az igazgatót a könyvtárat.

– *Az iskolai könyvtár támogatásával hagyományt folytatok, hiszen az anyagi lehetőség a fejlesztésre mindig biztosított volt. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy egy iskola szíve-motorja kell, hogy legyen az iskolai könyvtár. Hatásának át kell fogni az iskola egészét. Az az alapelvünk, hogy könyvre nem sajnáljuk a pénzt.*

Az igazgatót terveik közt említette, hogy a szomszédos tantermet szeretnék olvasóteremmé alakítani. No és egy teljes bútorcsere, korszerűsítés is elkelne. Ám mindez az önkormányzat anyagi támogatása nélkül nehezen képzelhető el.

Beszélgetésünk idején gyerekek lepték el a helyiséget, fotózáshoz készülődvén. Ami az első pillanatban feltűnt, az a közvetlen, otthonos viselkedésük, magabiztos könyvtári jártasságuk.

– *Az alsó tagozatos kisdíjak is korán megismerkednek a gyűjtemény használatával. Az e célt szolgáló könyvtári foglalkozások, órák egymásra épülnek. Vannak tanórák, amelyeket rendszeresen itt tartunk, s nemcsak humán tárgyakból. Év végéig általában négyszáz a beiratkozott olvasók száma, ám nem kötelező beiratkozni – tájékoztatott Mariann. – Alsóban, negyedik osztályig szeretnek olvasni a gyerekek, de akit hatodikig nem sikerül „megcsípniünk”, utána már nehéz. Csak akkor keres fel bennünket, ha szüksége van valamilyen konkrét olvasnivalóra. Egyébként úgy tapasztaljuk, hogy a tanárokon sok múlik, mennyire igénylik a gyerekek a könyvtárat.*

A könyvtárosok számára a legfontosabb a gyerekekkel megtanítani, hol keressék a számukra legfontosabb információkat, tudatosítani bennük a könyvtár létét, ismeretnyújtó, segítő funkcióját. Az érdeklődést tekintve elsősorban az ismeretterjesztő könyveket szeretik a diákolvasók, kevésbé bújják

a szépirodalmat. Tapasztalják, hogy otthon a videó és a televízió az elsődleges. Nem kapnak indítást az olvasáshoz.

Ahogy mondták, sikerült közvetlen kapcsolatot kialakítani a gyerekekkel, a könyvtárba betérőket szinte névről ismerik. S nemcsak könyvtáros–olvasó kapcsolat alakul ki közöttük, sokkal többről van szó. A könyvtárosok egész más oldalukról ismerik meg a diákokat, mint például az órán. Vannak félénk, társtalan gyerekek, akik bejönnek a könyvtárba, olvasgatnak, beszélgetnek a könyvtáros néikkel, akik, ha szükséges, a tanulásban is segítik őket.

S ha a könyvtár berendezése nem is felel meg az igazán korszerű követelményeknek, egy dologban talán mégis: az összehajtogatható, színes műanyag szőnyegszerűség nagyon klassz dolog. Szeretik a gyerekek – bejönnek, „elnyúlnak” rajta kezükben olvasnivalóval.

Egyébként a kikölcsönzött könyvekre nagyon vigyáznak, van olyan, aki a szakadozott részeket otthon megragasztja. Évente mindössze 8–10 darab könyv veszik el.

Még nem szóltunk a könyvtár folyóiratkészletéről. Jelenleg 25 féle kiadvány jár, kevesebb, mint pár évvel ezelőtt. Valamennyit szívesen forgatják a pedagógusok, gyerekek. Ám a diákok talán még azért is, hiszen a rejtvényeket megfejthetik. A rejtvényekkel kapcsolják össze a versenyeket. Egy-egy tanulmányi megmérettetéshez a könyvtárosok segítenek összeválogatni a szükséges irodalmat, de előfordul, hogy városi szintű vetélkedőkhöz állítják össze a feladatokat...

Vajon hogyan látja az iskolai könyvtár szerepét a pedagógus kolléga?

Mag Mária: – *Biológiát, kémiát és technikát tanítok. Jó dolog, hogy a szaktanárok beleszólhatnak az adott témakörrel kapcsolatos irodalom beszerzésébe. Ha valahol meglátok egy szakkönyvet, megkérdezem, megvehetem-e, s ha erre van lehetőség, ekképp gyarapodik az adott tárgyhöz szükséges szakkönyvtárral. Technikából például saját gyűjteményt alakítottunk ki. De nagyon jó érzés délutánonként azt is látni, mennyi gyerek nyüzsög itt a könyvtárban. Egyébként úgy tapasztalom, ha a szülők kevesebbet is tudnak könyvvásárlásra fordítani, azért az olcsóbb példányokat igyekeznek a családi költségvetésből kiszorítani.*

S mit mond a diák?

Harcz Ádám: – *Hatodik osztályos vagyok. Szeretek idejárni, mert lehet olvasgatni, tanulni. Meg aztán általában az osztály itt találkozik, ez a középpont. Szívesen olvasok verseket, regényeket.*

Ádám, akiről kiderült, hogy kitűnő tanuló, úgy tapasztalja, hogy vannak társai, akik rendszeresen olvasnak, s olyanok is, akik nem. Szerinte a jobb tanuló gyerekek kevesebbet olvasnak. Nekik is sok könyvük van otthon, ám az egyes tantárgyakhoz szükséges kiegészítő ismereteket itt találja meg a könyvtárban. Mariann elárulta, Ádám lelkes szerzője – kitűnő verseket ír – a könyvtárban szerkesztett *Mizujs?* című iskolai újságnak is.

– *Szeretem a könyveket, most már ajándékként is csak olvasnivalót kérek* – mondta Ádám.

Gondolom, ennél szebben csengő mondat aligha lehet kedvesebb az iskolai könyvtárosok fülének.

Mit nyújt a Tankönyvesek Országos Szövetsége (TANOSZ) tagjai számára?

DR. KARLOVITZ JÁNOS

1. A tankönyvesek, azaz (tan)könyvkiadók, terjesztők, bemutatóhelyek, taneszköz-forgalmazók, tankönyvírók, szerkesztők, kritikusok és tankönyvszerető pedagógusok legkiterjedtebb magyarországi szövetsége, amely 1992-ben kapott cégbírósi bejegyzést. Alapszabályzata szerint elsősorban *információs* (információgyűjtő, egyeztető, áramoltató), másodsorban *érdekvédelmi* szervezet.

Címe: 1087 Budapest, Berzsenyi u. 6. Telefon: 210-1065, 210-1066

Levélcím: 1021 Budapest, Tárogató lejtő 15.

Közgyűléseinek helye: Budapest V., Markó u. 29–31., Lotz-terem.

2. A TANOSZ ezentúl az Alapszabályzatban rögzített kötelezettségeknek eleget tevő tagjai számára *tagsági igazolványt* állít ki és érvényesít évről évre. Igazolást ad a tagsági díj befizetéséről, illetve a jó tankönyvért alapítvány támogatásáról (ez levonható az adóalapból). Tagjaink kérésére hivatalosan is igazoljuk TANOSZ-tagságukat.

3. Valamennyi tag *választó és választható* a közgyűlés elé kerülő fontos kérdésekben, illetve vezetőségválasztás során az intézményi tagok két szavazati joggal rendelkeznek.

4. Szövetségünk évente *két* alkalommal tart *közgyűlést*: augusztus végén, tehát az új tanév kezdetén, valamint január végén, tehát félév „határán”. A közgyűlésekre minden egyes tagját meghívja és elvárja, hozzászólásukat, közreműködésüket lehetővé teszi, rögzíti, s lehetőség szerint megszívleli.

5. Tagjaink maguk által meghatározott *szakosztályi tevékenységet* is folytathatnak az alábbi vagy más, újabb szakosztályokban: kiadói, tankönyvírói, kritikusai, tankönyv-

elméleti, bemutatóhelyi-könyvtárosi, taneszközös, terjesztői stb.

6. A TANOSZ *információs adatbankjában* szerepelnek a tagok adatai, más szervezetek és a tankönyvügyben érdekelt intézmények, személyek címlistái, tankönyvi és szakkönyvi jegyzékek, bibliográfiák, kutatási (fordítási) anyagok, szakirodalmi címjegyzékek és fénymásolatok stb. Tagjaink számára információkat kérésükre eljuttatunk.

7. Azokat a könyveket, amelyek nem nyernek tankönyvi vagy segédkönyvi minősítést, jóváhagyást, de a tanítás-tanulás folyamatában jól használhatók, saját jegyzékünkbe vesszük. Ezen *ajánló könyvjegyzék* az MKM hivatalos tankönyvjegyzékeivel együtt lát napvilágot – s kerül el minden iskolába.

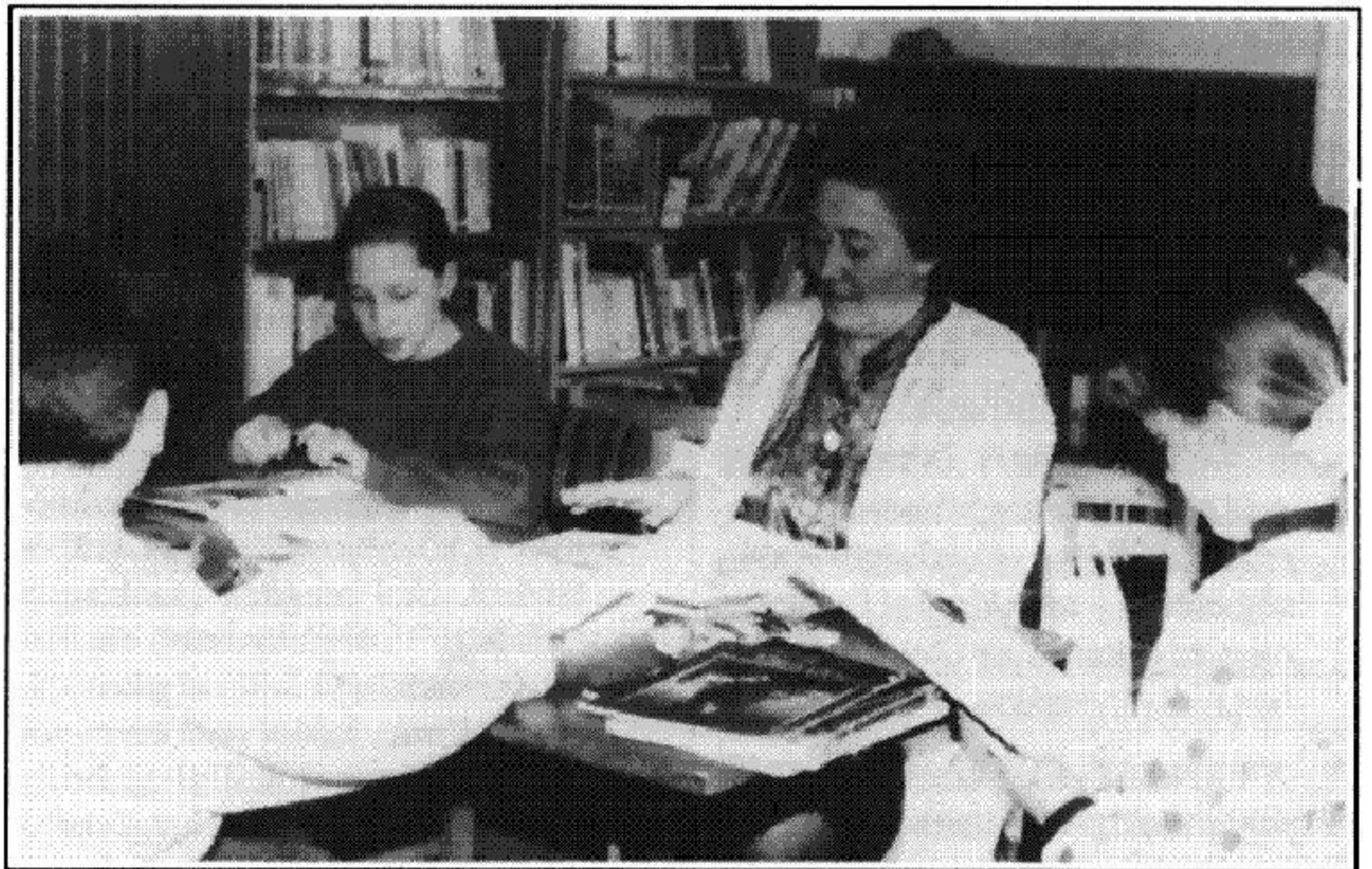
8. Évente több alkalommal teszünk közzé a jövőben is *szakos címjegyzékeket* különféle folyóiratok hátsólapjain vagy mellékleteként. Vagyis az összefoglaló ajánló címjegyzéket szakterületekre bontva is publikáljuk, e szolgáltatásunkért sem kérünk külön díjat (csupán

könyvpéldányt, illetve a szükséges információkat a születő könyvekről).

9. A TANOSZ több mint 40 sajtóorgániummal tart fenn jó kapcsolatot, így *megfelelő „sajtót”* tud biztosítani azon tagjai számára, akik ezt igénylik (sajtóbemutatókat kívánnak szervezni, évfordulót ünnepelni, műveik száma „kerék” számot ér el stb.). Az eddigiek során évi 3–4 alkalommal mutatta be a Magyar Televízió közös munkánkat. Ezt a széles nyilvánosságot igyekszünk a jövőben is biztosítani.

10. Szorgalmazzuk és segítjük olyan *annotált könyvjegyzékek, taneszköz-katalógusok* megjelentetését, mint az Ipszilon Kiadó *Tankönyvpiac*, a Konszept Kiadó *Magyar Taneszköztár* című évről évre megjelenő kiadványa. (A TANOSZ csak információkat, közvetítést tud biztosítani, az igen hatékony reklámfüzetek megjelentetése önköltséges, önfinanszírozó.)

11. A TANOSZ „közvetít” – elsősorban *információáramoltatással* – a tankönyvkészítők és használók, a tankönyvügyben érdekelt hatóság-

gok és a „tankönyvesek” között. „Összehozza” a kéziratokkal, tervekkel rendelkező szerzőket, a témákat kiadókkal, a kiadókat nyomdákkal és terjesztőkkel, az érdeklődő pedagógusokat bemutató könyvtárakkal és így tovább; kéziratokat, munkatársakat ajánl, közvetít.

12. Kérésükre tájékoztatjuk tagjainkat arról, hogy mely területeken van „túltermelés”, hol találhatóak esetleg „fehér foltok”, vagyis *tudunk segíteni a kiadói tervezésben, profilformálásban.*
13. Adatbankjában kiadói, terjesztői, (olcsó, gyors és megbízható) *nyomdai, bemutatóhelyi és szerzői címek, valamint könyvcímek, folyóirat- és szakirodalmi címek* szerepelnek, ezeket kérésükre a tagjaink rendelkezésére bocsátjuk.
14. A TANOSZ elősegíti a tankönyvügy, kiadás elméleti megalapozását, vagyis a *tankönyvelmélet művelését.* Gyűjti, szervezi és *szorgalmazza a tankönyvelméleti kutatásokat, eredményeket.* A birtokában lévő *tanulmányokat, módszereket, információkat* tagjai rendelkezésére bocsátja. Mintegy 350 dokumentumról van szó.
15. Összegyűlt információkat szóban is továbbítjuk. A szóbeli továbbítás egyik formája a *konferencia, tanácskozás.* Országos és összmagyar tankönyvi konferenciákat évente, illetve két évente szervezünk. Tanácskozásaink anyagának javát – és ajánlásait – minden esetben publikáltuk és ezentúl is közzétesszük.
16. A TANOSZ közgyűlésein, konferenciáin, illetve vezetősége – szükség esetén – *ajánlásokat* fogalmaz meg és juttat el az illetékesekhez, hoz nyilvánosságra.
17. A TANOSZ etikai bizottsága *állásfoglalásokat* fogalmaz meg etikai kérdések ügyében, valamint előter-

jesztéseket tesz magasabb elismerések, kitüntetések elnyerésére.

18. *Ankétok, ismertetések, előadások.* Az országban bárhol – általában megyei központokban – évente több rendezvényen propagálják a tankönyvesek közös és egyéni ügyeit, kiadványait.
19. Segíteni tudunk *egy-egy kiadó alkalmi kiállításának, ismertetésének, sajtótájékoztatójának, vásárlásának* meghirdetésében, lebonyolításában.
20. *Recenziós klubot* szervezünk, ahol recenziót vállaló tagok gyűlnek össze (Budapest XI., Erőmű u. 4.), s haladéktalanul ismertetnek minden könyvújdonságot.
21. A *Tankönyvvilág* című folyóirat szélesebb körben való megszervezése terveink között szerepel. Ebben külön rovat állna rendelkezésre az újdonságok bemutatására, az újonnan jóváhagyott tankönyvek felsorakoztatására, másrészt a vitákra, tanulmányok közzétételére, harmadrészt hasznos információk közvetítésére.
22. A legjobb (tan)könyvek kiválasztása érdekében évről évre tömeges felmérések alapján *„tankönyvi tetszésdíjat”* osztunk, ennek eredményét is közzétesszük. A diákok és tanárok által megítélt „tankönyvi tetszésdíj” a legrangosabb elismerése a tankönyvírók, szerkesztők munkájának. Eddig minden egyes kiadó örömmel vállalta, hogy anyagilag is támogatja, kiegészíti a TANOSZ erkölcsi elismerését.

23. A *Jó Tankönyvért Alapítvány* jóvoltából pályázatot hirdetünk a kiadók részére a *„kiváló tankönyv”* cím elnyerésére. Az elbírálás szempontrendszerét és a közreműködő zsűritagok listáját nyilvánosságra kívánjuk hozni. A tetszésdíj és „kiváló” tankönyveket külön gyűjteményben őrizzük a TANOSZ székhelyén.
24. Közületi (intézményi) tagtársaink számára évente legalább *6 pályázati űrlapot* szerzünk be és adunk át.
25. A TANOSZ pályázó tagtársai részére *ajánlásokat* ír, ha ez a pályázathoz szükséges.
26. A TANOSZ *pályázóként is sikeres, évente nyertünk különféle forrásokból, pályázatokon közös céljaink érdekében.* Ebből tudtuk eddig *„finanszírozni” közös rendezvényeinket, szervezéseinket* (köztudott, hogy tagdíjat nem szedtünk).
27. A szerzők által *dedikált könyvekből* a világon egyedülálló gyűjteményt alakítottunk ki. Szervezzük az Alkotó Pedagógusok Országos Klubjait (ALPOK) több galériával, állandó kiállítással.
28. Szorgalmazzuk az OPKM *Tankönyvtárának* – Európa legnagyobb tankönyvi különgyűjteményének – méltó helyre kerülését. Jelenleg a Budapest XI., Tornavár u. 14–20. számban működik a naponta nyitva tartó könyvtári részleg, amely kezdeményezésünkre jött létre.

29. Két esztendő alatt 21 állandó bemutatóhely szerveződött, legtöbb esetben a megyei pedagógiai központokban, fővárosi kerületi kabinetekben, ahol nagy tömegekben fordulnak meg a pedagógusok. Célunk, hogy ezek a tankönyvi bemutatóhelyek minél teljesebbé váljanak, másrészt szakosodjanak is, tehát valamennyi „hiteles helynek” legyen sajátos arculata, egyedülálló szerepköre, egy területen teljes könyvvállománya. A „hiteles helyek” címlistáját évről évre közzé tesszük az MKM Tankönyvjegyzékében.
30. *Kiállítások, vándorkiállítások szervezése.* Kiállításaink többnyire más eseményekkel, rendezvényekkel (konferenciák, vándorgyűlések stb.) kapcsolatosak, a TANOSZ közgyűléseit minden esetben kiállítás (és vásár) kíséri.
31. „*Kirakodóvásár*” – a TANOSZ közgyűlések helyén és idején, évente legalább két alkalommal. Külön helypénzt nem szedünk, tetszés szerinti hely áll a vállalkozók rendelkezésére az ELTE Markó utcai épületében, udvarán.
32. Önálló TANOSZ könyvesboltot és antikváriumot szeretnénk létesíteni.
33. „*Alternatív*” tankönyvboltok és *terjesztők szervezése*, amelyek 25–30%-os kereskedelmi árrésszel veszik át a TANOSZ-tagok áruját és ezekkel három hónap leforgása után elszámolnak. Azokról a boltokról, terjesztőkről, amelyek ezt vállalják, jegyzéket tesz közzé a szakosztály vezetője: Krasznár Jánosné, aki további információkkal is tud szolgálni.
34. Ideiglenes vagy tartósabb *raktározási* gondjukat is meg tudjuk oldani.
35. *Kapcsolatok belföldi intézményekkel*, rokon szervezetekkel. Jó kapcsolatokat építettünk ki a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők

Egyesülésével, a Magyar Könyvszakma Szövetséggel, a Magyar Didakta Szövetséggel, számos pedagógiai szervezettel. Kapcsolatainkat szívesen továbbítjuk, gyümölcsoztetjük egyes tagtársaink javára.

36. Évről évre sikeres *tankönyvszerzői, szerkesztői tanfolyamot* tartunk. E tanfolyamokról látogatási bizonyítványt adunk, a TANOSZ-tagok számára félárúak. Az ELTE TTK-n speciálkollégiumként lehet fölvenni a tankönyvelméletet.
37. A Köznevelési Törvény alapján részt vesz az *Országos Köznevelési Tanács*, (így a Tanterv, Tankönyv és Taneszköz Tanács) tagjainak megválasztásában, illetve egy tagját jelöli a 3 évenként történő választás idején. A TANOSZ szavazati joggal rendelkezik az *Országos Köznevelési Politikai Tanács* kialakításában is. A TANOSZ elnökét több, fontos ad hoc bizottságban választottuk meg elnöknek.
38. Külföldi kapcsolatainkban kiemelkedő jelentőségű a *külföldi magyar szerkesztőkkel, szerkesztőségekkel* való baráti kapcsolat, rendszeres eszmecsere. Eddig két ízben sikerült valamennyi szomszédos országból meghívni az összes magyar szerkesztőt, ezt két évente szeretnénk megismételni.
39. Külföldi kapcsolataink révén devizakímélő módon tudunk *tankönyveket cserélni*. A külföldről érkezett tankönyveinket szívesen tagtársaink rendelkezésére bocsátjuk szíves tanulmányozásra, felhasználásra. Örömmel közvetítünk külföldi címeket is a közvetlen kapcsolatfelvétel érdekében.
40. A „*profivá*” váló TANOSZ ezentúl minden levélre, üzenetre halogatás nélkül válaszol, reagál, tehát megoldottá válik a közvetlen kapcsolattartás. Egyéni, sajátos kérésünknek is igyekszünk eleget tenni.

ARCKÉP

Új Horizont II.

és
kézírás

László Gyula

„... mestereim, barátaim arcképét örökítettem meg úgy, ahogyan a véletlen magával hozta.

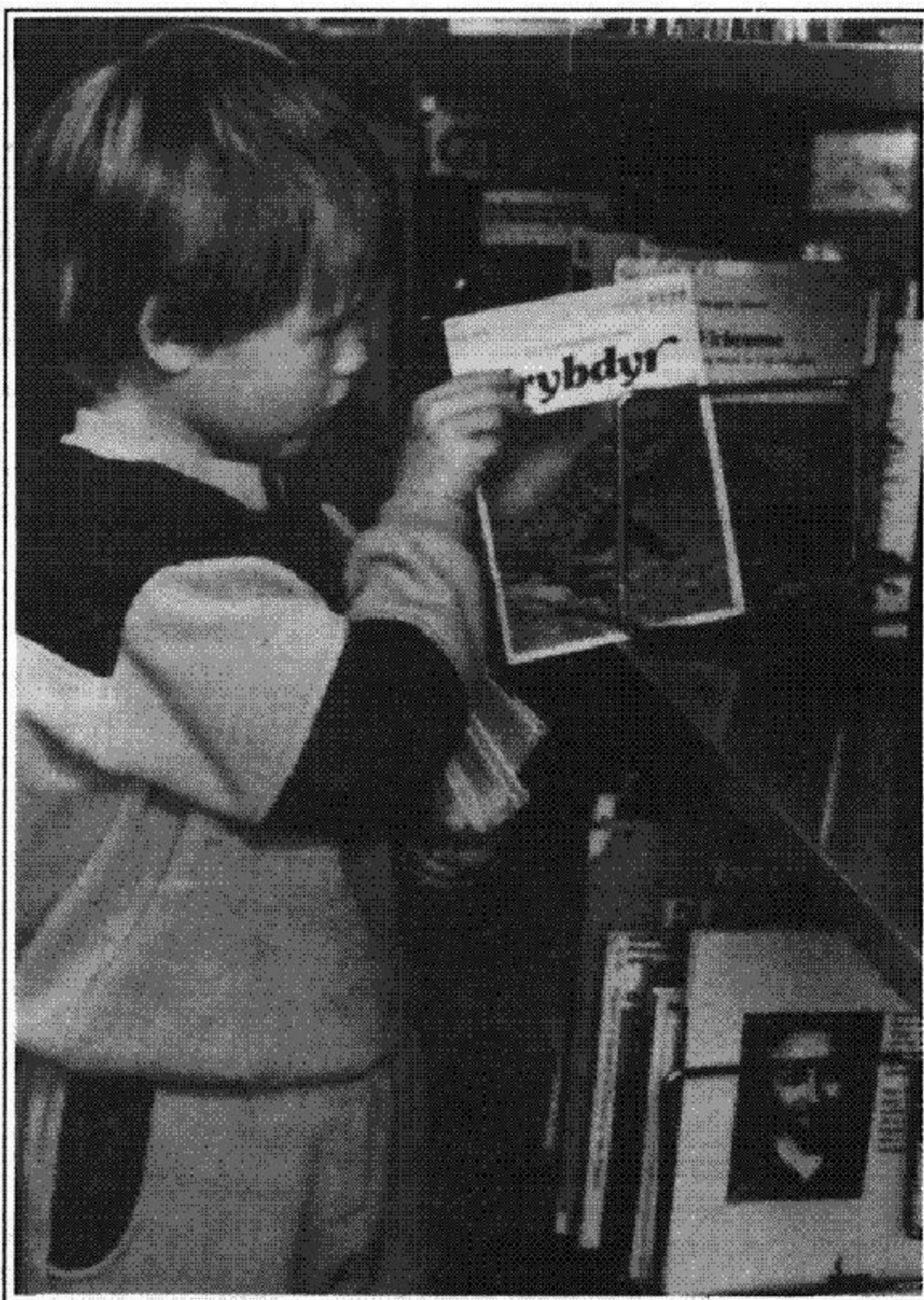
Rajzoltam tehát, mert megvoltak hozzá az adottságaim (másként szólva: tehetségem). Sajnos, sok alkalmat elszalasztottam, nem rajzoltam le például Szervánszky Endrét, a felejthetetlen muzsikust, Fényes Imrét, a világszerte megbecsült atomfizikust, Pilinszky Jánost, a sejtelmek költőjét, Hajnal Annát, leányom szomszédasszonyát, a kiváló költőt.

Rajzolás közben nem gondoltam az illető művészetére, műveire, hanem csak az arcot kutattam, amíg »be nem állt a csend«, egyszóval, úgy nem éreztem, hogy sikerült jellemét, küllemét megörökítenem, néha azonban nem ment, kínlódtam, a rajz maszatossá vált, de nem ment, nem ment. Hiába, a rajzolás nem olyan mesterség, hogy ha megtanulta az ember, akkor tudja...» – így ír a szerző, a rajzoló László Gyula, régészetünk, őstörténetünk nagy tudósa arról a kötetéről, amelyben rajzban örökítette meg pálya- és kortársait, s a szerkesztő, Raffai István ezekhez párosított a rajzoltaktól egy-egy kézíratos szövegrészletet: levelet, vers- és prózarészletet.

E második kötet kiadója is az Új Horizont Folyóirat és Könyvkiadó Alapítvány (8200 Veszprém, Pf. 291.). Minden iskolai könyvtárnak ajánljuk. Ára 220 Ft.

Dánia a mese országa – olvasható az egyik, Dániát bemutató képeskönyv címlapján. Annak a 12 iskolai könyvtárosnak, illetve szaktanácsadónak, akik október elején egy hetet töltöttek a dán iskolák és könyvtáraik tanulmányozásával, nemcsak Andersent, a nagy meseíró-t idézi fel ez a cím. Sokkal inkább azokat a számunkra „mesés” körülményeket, amelyek között a dán gyerekek és pedagógusok tanulnak és dolgoznak.

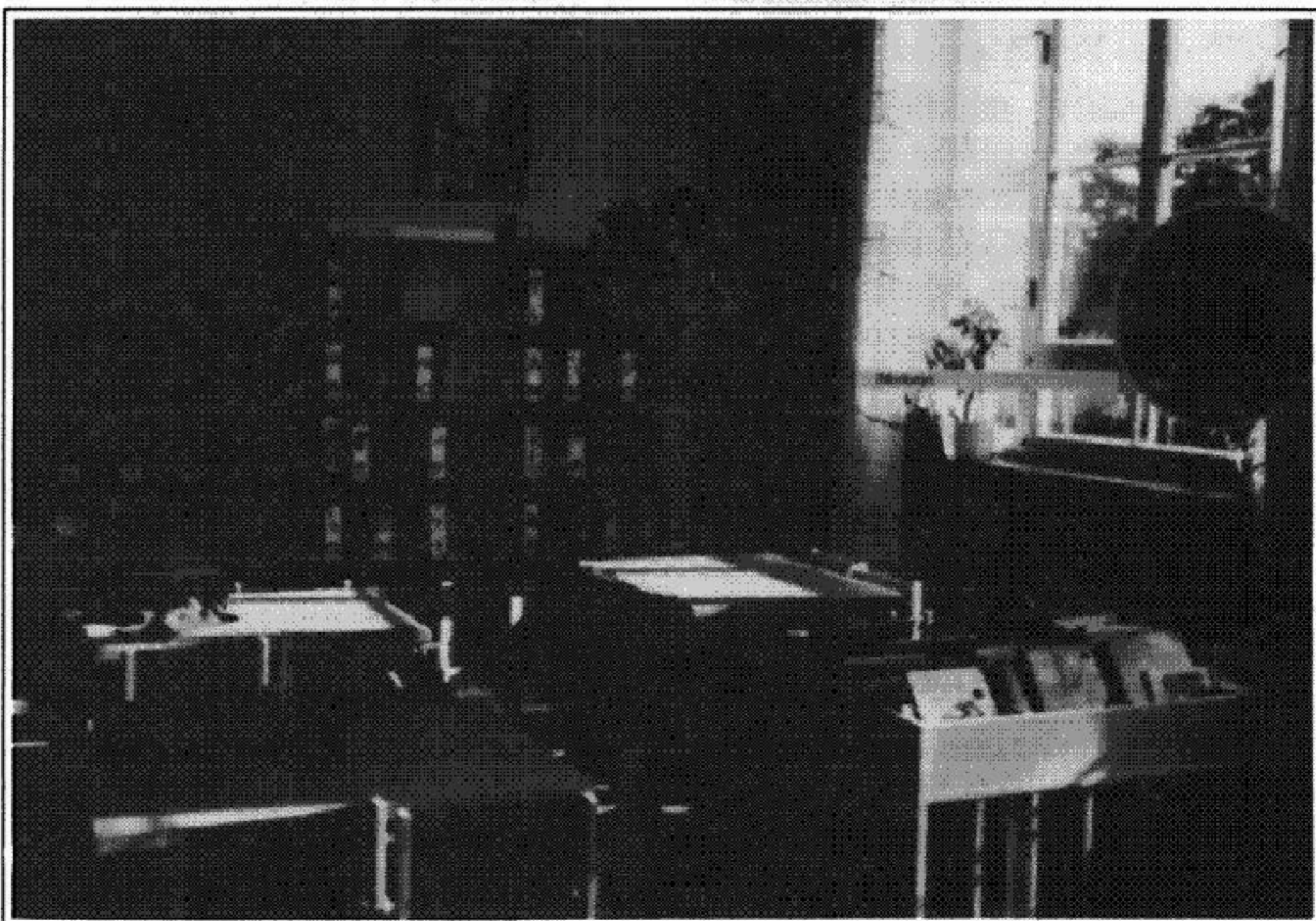
Utunkat a *Dán Könyvtárostanárok Szervezete* finanszírozta és szervezte. A gondosan megtervezett és lebonyolított program során népiskolai (9 osztályos általános iskolai) könyvtárakat, iskolai könyvtári ellátó központot, egy megyei és egy városi oktatási központot látogattunk meg. A népiskolai tanárok és az iskolai könyvtárosok képzéséről, továbbképzéséről

a Dán Királyi Pedagógiai Főiskolán kaptunk tájékoztatást.

Látogatásaink során elsőként az ragadott meg bennünket, hogy milyen derűsek, rendezettek, tiszták, tágasak a könyvtáraik. Az iskola épületének középpontjában található, akár több száz négyzetméternyi területen. A hagyományosan vett kölcsönző- és olvasótereket szinte mindenütt kiegészíti számítógépes oktatóterem, videóstúdió, fotólabor, ügynevezett szervizközpont, ahol fénymásolni lehet, kiadványokat vágni, összefűzteni és raktár, ahonnan a gyerekek tankönyveit (táskakönyveit – mondják a dánok) térítés nélkül adják ki egész éves használatra. Igazi forrásközpontokat volt szerencsénk látni.

A könyvtár állományában a könyveken és folyóiratokon kívül megtalálhatók a videófelvevételek, a hangos könyvek (kazetták), sőt kitömött madarak is a

szemléltetéshez. Kölcsönöznek fényképezőgépeket, videokamerákat a gyerekek felkészülésének a segítéséhez. A könyvtár az iskola szolgáltató központja és az önálló munka műhelye is egyben. Allományukat, szükség esetén, gyorsan ki tudják egészíteni a környezetükben lévő más iskolai könyvtárak anyagából vagy a minden megyében megtalálható, kitűnően felszerelt pedagógiai szolgáltató központból. Az információcserét hálózatban működő számítógépek segítségével végzik.

A tankönyvek kiadásával, visszavételezésével kapcsolatos gyakorlat iskolánként változhat, egységes, kötelezően előírt kezelési mód nincs rá. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy a könyvtári állományba vételhez szükséges adatokat a könyvvel egyidőben floppy megkapják, csak be kell tölteni egy információt a számítógépbe, a kölcsönzés vonalkóddal, fényceruzával történik. Így a könyvek kiadása és visszavételezése nem jelent gondot az azzal megbízott tanárnak, munkaközösség-vezetőnek vagy az iskolai könyvtárosnak.

Az iskolai könyvtár gyarapítása a könyvtáros felelőssége, amelyet gondos előkészítés, a szaktanárokkal való egyeztetés, az új könyvek beható megismerése, és más iskolai könyvtárosokkal való rendszeres konzultáció előz meg. Az egy munkaközösséghez tartozó iskolai könyvtárosok ezen összejöveteleik alkalmával átnézik az új könyveket, érdeklődésüknek megfelelően elvisznek belőle, hogy a következő alkalommal bemutassák, ajánlják, vagy lebeszéljék kollégáikat a vásárlásról. Ezeket az alkalmakat használják fel arra is, hogy javaslatot tegyenek az ellátó központnak, mit vásároljanak meg az ún. közös gyűjteménybe. Innen nagy példányszámban kölcsönöznek ritkábban használt dokumentumokat. Az iskolatanács, melyben a szülők és az iskola vezetői is részt vesznek, időközönként megnézi, hogyan gyarapodik a könyvtár,

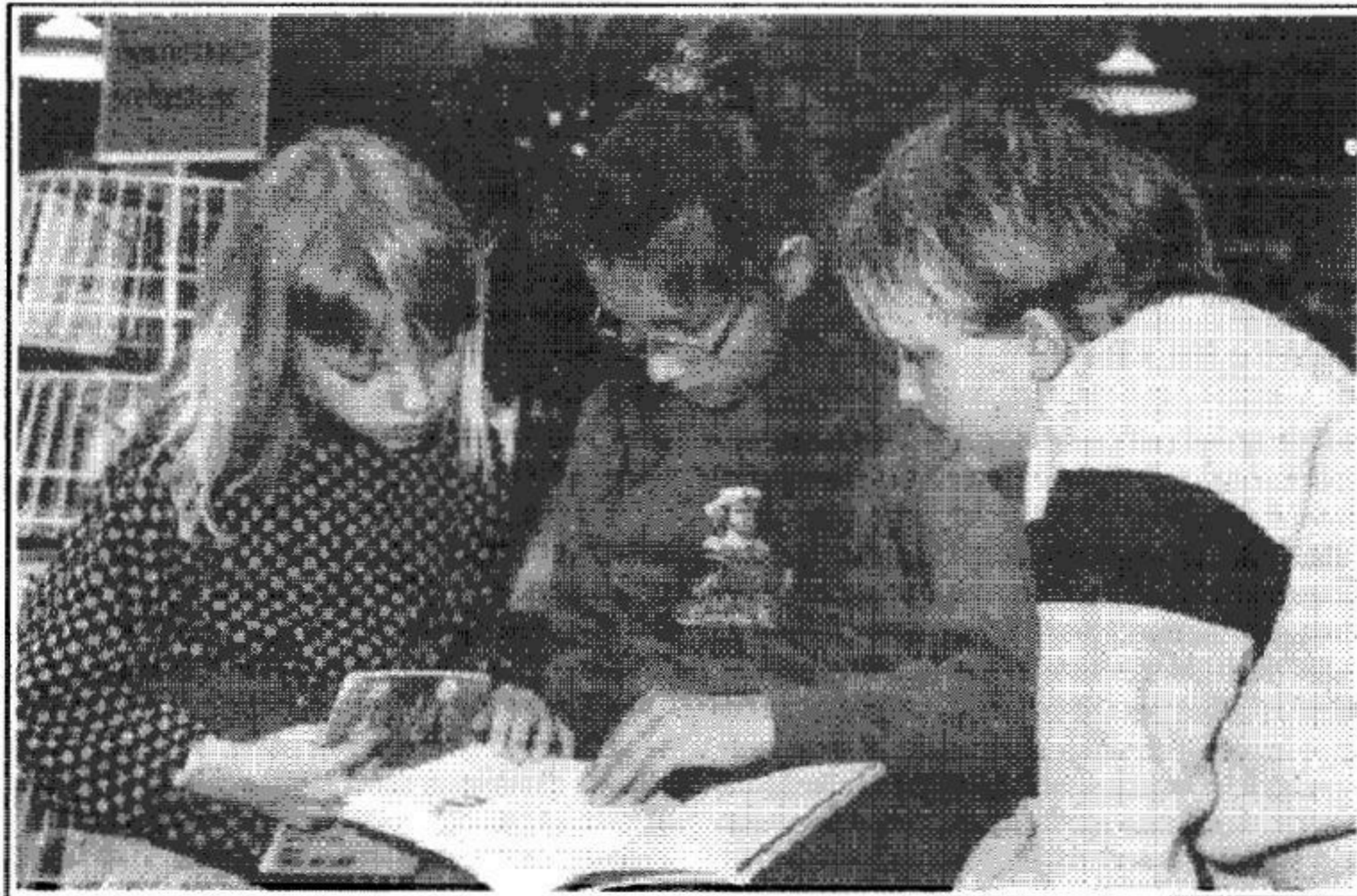
megfelel-e az iskola céljainak, jól segíti-e a gyerekek fejlődését. Az iskolai könyvtár fontosságát, presztízsét ezen kívül más körülmény is mutatja. Így például: csak az lehet iskolai könyvtáros, aki legalább öt évig eredményesen tanított, és elvégezte az iskolai könyvtárosok számára előírt tanfolyamot. Mindegyik iskolában, ahová ellátogattunk, 2 könyvtáros dolgozott és az egyik férfi volt. Ez azt is sejteti, hogy keresetük a családfenntartó férfi számára sem megalázó.

Mivel olyan színvonalas és minden részletre kiterjedő a központi szolgáltatások köre, a kölcsönzést is számítógéppel bonyolítják, adminisztrációs munkát alig kell az iskolai könyvtárosoknak végezni. A könyvek visszarakását heti 3–4 órában felsős diákok (könyvfelrakók) díjazás ellenében végzik. Így idejüket valóban a pedagógiai munkára fordíthatják (olvasásirányítás, technikai-számítástechnikai ismeretek átadása, témahetek, vagy ahogy mi ismerjük, projektek előkészítése, segítése stb.) Céljuk az, hogy az iskolából kikerülő gyerekek tudjanak önállóan, kreatívan dolgozni, meg tudjanak egy munkafolyamatot saját maguk számára tervezni, azt végig csinálni, és a megszerzett tudást tovább tudják adni. Készenléti tudás kell, mondják, amit az ember élete során eszközként tud használni.

A dán oktatási törvényt 1993-ban fogadta el a parlament. Ezt megelőzően széles körben folytak az egyeztetések és a

szakmai viták. Az iskolai könyvtárakkal kapcsolatos szemlélet, fejlesztés sem újkeletű már. A könyvtárostanárok nagyon pozitívan nyilatkoznak tevékenységük eredményességét illetően. A tanárok szövetsége szintén elismerően foglalt állást a jelenlegi oktatási gyakorlat mellett. Jó humorukat és egészséges öniróniájukat mutatja az alábbi kis párbeszéd, amivel egyik vendéglátónk társadalmuk gyors fejlődésére utalt, és amivel az oktatási törvénnyel kapcsolatos tájékoztatóját bevezette. Két kisfiú megy az erdőben. Te! – mondja az egyik. – Nincs olyan érzésed, hogy eltévedtünk? Mire a másik: Lehet, hogy eltévedtünk, de jó gyorsan megyünk!

Kívánjunk magunknak a dánokéhoz hasonló gyors haladást és csak ennyire bizonytalan útkeresést.

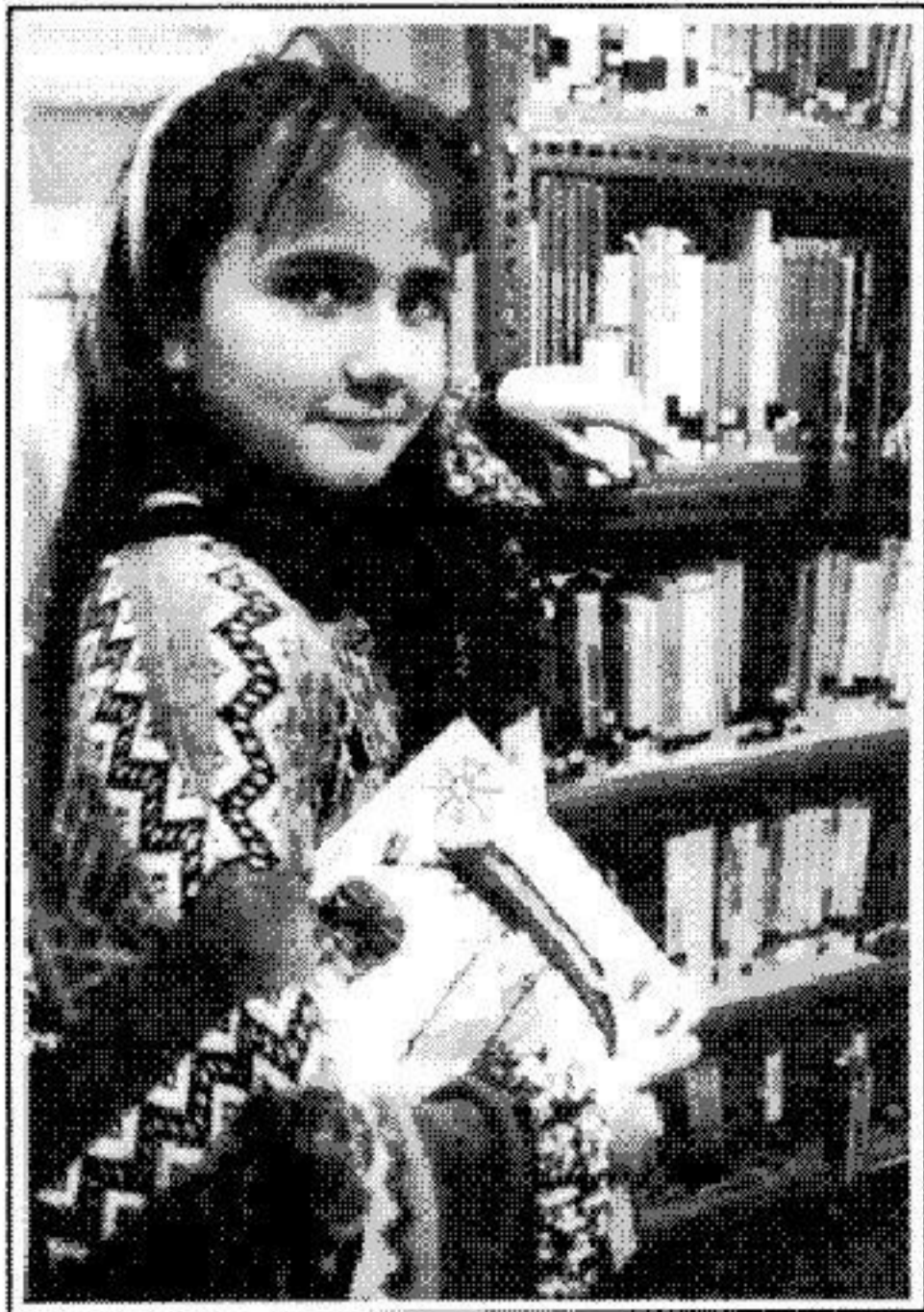
Könyvtárostánárok Füzete

■ „A füzetek a könyvtárostánárok továbbképzéseinek elhangzott előadásokat, pályázatok szövegét, továbbgondolásra szánt véleményeket, megírásra váró témák munkaanyagát vagy vázlatát tartalmazzák.” – írja Ugrin Gáborné sorozatszerkesztő a kiadványok hátoldalán, ahol olvasói támogatását várja a Bod Péter Társaság nevében.

A sorozat 1. darabjában Mészáros István Iskolai könyvtárak a magyar neveléstörténetben című írását olvashatjuk. A szerző 1996-tól, a pannonhalmi kolostori iskola könyvtárától egészen az 1990-es évekig végigvezeti olvasóit az iskolai könyvtár történetén, kiemelve annak ismeretelsajátító, jellemnevelő, személyiségformáló hatásait. A kisebb-nagyobb korszakok (humanizmus, 1800–1850, 1850–1950, 1950–1990 közötti időszak) jellegzetességeinek kiemelése után két függelékkel zárul a tanulmány:

- I. Ami nincs az iskolai könyvtárban, pedig kellene (ún. dokumentum-tár).
- II. Morfondírozás az aktuális teendőkről. (Könyvselejtezés avulás miatt nem a „mindent dobjunk ki” elven alapul.)

E kötetben található Balogh Mihálynak, az MKE Könyvtárostánárok Szervezete elnökének írása „Könyvtáros? Tanár? Könyvtárostánár?” címmel. Az alkotó által „műfaji eltévelyedés” tanári pályájának legboldogabb éveiről szól, amikor a kunszentmiklósi gimnázium könyvtárostánáraként dolgozott. Bár jelenleg is itt dolgozik, múltbeli emlékeiről, érzelmeiről vall. Képet kapunk az általa vezetett könyvtári fakultációról, ahol nyolc „mérsékelt lusta” fiatalba oltotta be a könyv szeretetét. A humán fa-

kultációs bevezető órák tartásával, segítségével kibővült könyvtárosi tevékenysége. „A magyar irodalom fakultáció volt talán a legfontosabb számomra” – írja Balogh Mihály. Itt foglalkoztak ma élő irodalmárok életműgyűjtésével, giccses művek, krimik tanulmányozásával át az erdélyi irodalommal, a műfordítással stb.

Az önképzőkori tagok, a régi könyvtári állománnyal való „második típusú találkozások” is emlékeztetések voltak sokoldalú könyvtárostánári munkájában.

Az 1. füzet harmadik része „Segédlet az iskolai könyvtárak történetének írásához” címmel egy munkaanyagot közöl Ugrin Gáborné és Nemes Erzsébet tollából. Az iskolai könyvtártörténet írásához és történeti helyzetelemzéséhez adott vázlatot a magyar iskolai könyvtárak eseménytárát találhatjuk, majd a magyar iskolai könyvtárak történetével foglalkozó szakirodalomból közöl 115 címet a szerző.

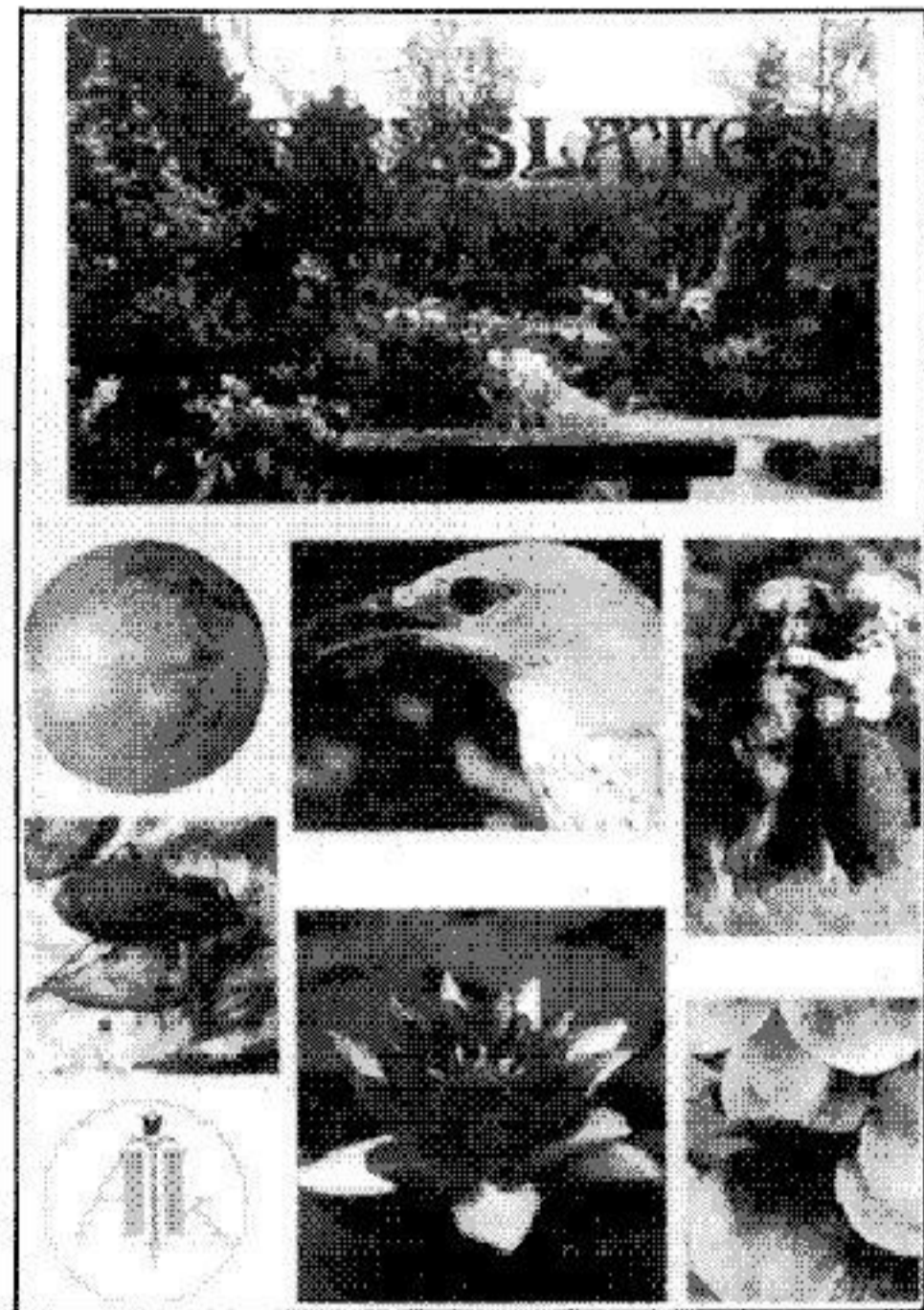
A sorozat 2. füzeté Zsoldosné Cselényi Gyöngyi: Hogyan készítsük fel a tanulókat a könyvtárhasználati versenyre? cím alatt módszertani segédanyagot ad a könyvtárostánárok számára. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium és az Országos Köznevelési Szolgáltató Iroda által meghirdetett Bod Péter könyvtárhasználati versenyben 1994-ben már 150 iskola tanulóit vettek részt. A füzet hasznos segédletül szolgálhat a kezdő vetélkedni vágyóknak és a „bennfenteseknek” egyaránt. „A dolgozat szerves részét képezik a mellékletek, az 1988–1992-ben lebonyolított megyei vetélkedőkre összeállított módszertani útmutatók és feladatsorok...” „... A kiadványhoz kapcsolódó személyi adattár alapján meg tudhatjuk, mely tájegységek, iskolák szerepeltek a legsikeresebben.” – írja a Bevezetőben a szerkesztő. A sorozat kiadását a Bod Péter Társaság vállalta az MKM támogatásával. A kötetek megvásárolhatók az OPKM portáján, vagy megrendelhető a kiadónál (Kráter Műhely Egyesület, 1114 Bp., Fadrusz u. 5.)

Emmer Gáborné

VARÁZSLATOS VILÁG

Új környezetismeret-környezetvédelmi olvasókönyv

■ A környezetvédelmi nevelés egyre erőteljesebben jelentkező társadalmi probléma. Ezt támasztja alá a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, valamint a Művelődési és Köznevelési Minisztérium egyezménye, amely szerint „a környezeti nevelésnek olyan személyiségek formálása a célja, akiknek korszerű a környezeti világgépük, kultúrájuk, akik harmóniában élnek a természettel, környezetükkel, róla fe-

lelősen gondolkodnak, érte tudatosan cselekszenek.”

Az alapfokú oktatás-nevelés folyamatában a természetszeretet felébresztésének, a környezetkultúra fejlesztésének szánnak a jelenleginél nagyobb, azaz a jelentőségének megfelelő szerepet. A cél adott. Az APÁCZAI Kiadó felvállalta, hogy megvalósítását megfelelő tankönyvekkel, segédanyagokkal segíti.

Az 1993/94-es tanévre megjelentek az új, korszerű szemléletet tükröző munkatankönyvek a 2–3–4. osztályosok részére, amelyeket a Művelődési és Köznevelési Minisztérium az 1994–95. tanévre hivatalosan elfogadott tankönyvekké nyilvánított. S most elkészült a munkatankönyvekhez az olvasókönyv. A kiadvány címe rendkívül találó, a gyermek érdeklődését azonnal felkelti. S nem csalódik. Mindazt, amit a cím ígér, megtalálja az olvasókönyvben. Varázslatos képeket, csodálatos fotókat, lenyűgöző történeteket, lélekemelő szemelvényeket.

Az olvasókönyv tartalmi összhangot teremt nemcsak a környezetismeret-környezetvédelem munkatankönyvekkel, hanem a kiadónál már korábban megjelentetett olvasókönyvekkel is. Vagyis az olvasókönyv anyaga beépült az évfolyamok rendszerébe, mindenki által használható, választható munkaeszköz, mely új ismeretek közlésére is vállalkozik. Sok olyan, a gyerekeket foglalkoztató témát ölel fel, amelyekre a munkatankönyvekben nem kerülhetett sor.

Jó a kép és a szöveg aránya, az olvasókönyv stílusa megfelel a tanulók életkori sajátosságainak: nyelvezete világos, szóhasználat tudományos, szerkezete áttekinthető.

Örvendek, hogy az olvasókönyvet áthatja a korszerű ökológiai szemlélet. Több ízben szól az élőlények, életközösségek, a Föld és az ember védelméről, valamint ráirányítja a figyelmet e tevékenységek fontosságára.

Korszerű ökológiai szemlélet nem létezhet fajismeret nélkül. A szerző ezt is pontosan tudja. Sok olyan, a környezetünkben előforduló fajt mutat be, amelyek ismerete fontos. Hiszen „ha valaki nem ismer valamit, azt nem is becsüli, következésképpen nem is oltalmazza.” (Dr. Tóth Albert)

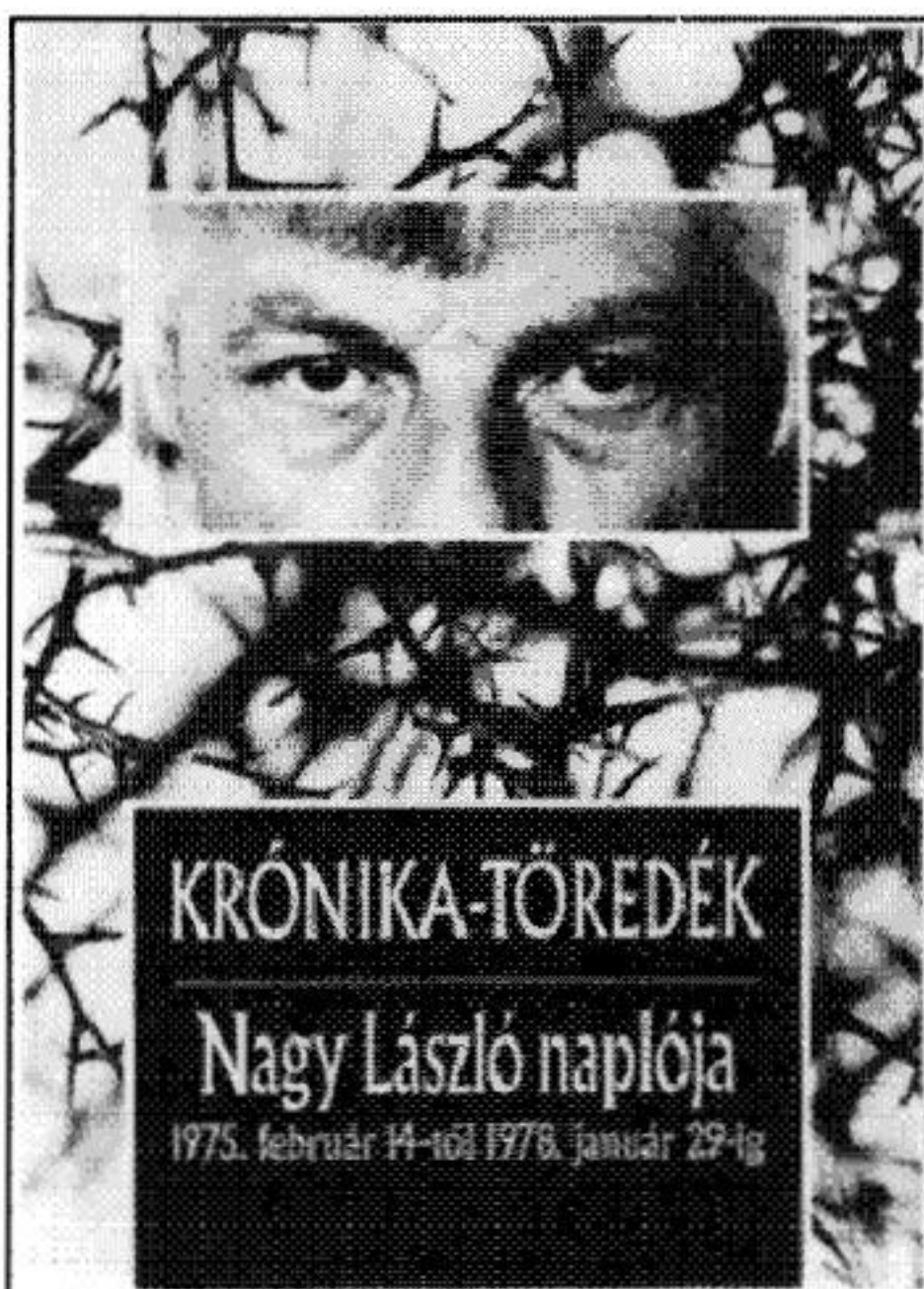
Az olvasókönyv szöveganyaga alkalmas arra, hogy az átlagos olvasási készesszintet elért gyermekek számára is önálló gyakorlási lehetőséget kínáljon amellett, hogy ökológiai szemléletüket a helyes irányba tereli. Ezzel lehetőséget ad, hogy az olvasókönyvet használó tanulókból a környezetet, a természetet védő, oltalmazó felnőttek váljanak.

Az olvasókönyv fejezetei: Barátaink az állatok; Kerti séta; Mesél az erdő; Az éltető víz; Szülőföldünk Magyarország; A mi bolygónk, a Föld; Testi, lelki egészségünk; Kis barátom, segíts!

A fejezetek egymásutánisága is megfelel az életkori sajátosságoknak. A lokális, helyi problémákból kiindulva logikailag eljut a globális világképig, majd visszatér a közvetlen környezetbe, hangsúlyozva a gyermek személyes felelősségét és lehetőségét a természet és a környezet védelmében.

A szerzőnek, dr. Mester Miklósnak gratulálok teljesítményéhez, kívánom, hogy sok kollégám és még több kisdíák forgassa, olvassa ezt a szemet gyönyörködtető, új szemléletet tükröző olvasókönyvet.

Tompáné Balogh Mária

a nagy költő egyéni stílusa, gazdag képvilága, láttató ereje.

Naponkénti penzumokból állt össze ez a kötet, Nagy László hétköznapjainak, ünnepeinek, találkozásainak, elválásainak, műhelygondjainak krónikája. Különleges élmény beletekinteni egy költő feljegyzéseibe: mit tartott fontosnak megörökíteni, hogyan „álltak össze” napjai.

A kötetet irodalomtanáraink, s Nagy László költészetét kedvelők, szeretők figyelmébe ajánljuk. (Helikon Kiadó, 1994. 539 o.)

Oktatócsomag a tanulásról

■ Élete utolsó három esztendejében Nagy László különleges naplót vezetett. Egyetlen noteszlapnyi feljegyzést írt mindennap. Eredetileg csak az álmait akarta megörökíteni, talán azok költői kamatoztatására is gondolva. Feljegyzései azonban messze túlmutatnak ezen a félig játékos, félig komoly álomleltáron.

A korát nyitott lélekkel figyelő és szigorúan megítélő költő felbecsülhetetlen értékű dokumentumot hagyott azok számára, akik szeretik, értik és becsülik az ő művészetét. Megelevenednek előttünk Nagy László mindennapjai: álmái, családi és baráti kapcsolatai, alkotói küzdelmei, kételyei és örömei, olvasmányai, kedvtelése, erdélyi útjainak élményei. Gazdag képet kapunk állandó szellemi jelenlétéről; véleményéről a művészet, politika és közélet ügyeiről és szereplőiről. Bepillantást enged nagy műveinek keletkezéstörténetébe, költői ihletének működésébe is. Még a jelentéktelennek látszó feljegyzéseket is megemeli, távlatosítja

■ A gyakorló pedagógusok tudják a legjobban, hogy a mai idők egyik legnagyobb ellentmondását kellene feloldani az iskolai évek folyamán: az egyre bővülő ismereteket az egyre szűkülő időtartam alatt átadni a felnövekvő nemzedékeknek. A megoldás egyik útja az lehet, hogy nem az ismereteket kell elsősorban megtanítani, hanem a tanulókat megtanítani tanulni, hogy a rendelkezésre álló idő alatt, illetve az egész élet folyamán a lehető leghatékonyabban tudjanak tanulni. Ez a tantárgy azonban még nem létezik. Kezdemények születtek, több dokumentum megjelent a magyar könyvpiacra is, mely a tanulás megtanulásához nyújt segítséget, de ilyen átfogó, a korszerű taneszközöket is felvonultató együttesről eddig nem volt tudomásunk. Ezért üdvözölhetjük örömmel az Alternatív Közgazdasági Gimnázium kollektívája által összeállított októcsomagot, mely a hagyományos – nyomtatott könyv – mellett tartalmaz írásvetítő fóliát, diasoro-

zatot, hangkazettát, videokazettát ill. számítógépes szoftvert.

S ez a tény, hogy a tanulás, mint képesség megtanulásához a tankönyvön kívül igénybe veszik a szerzők a legkorszerűbb audiovizuális eszközöket, esélyt adhat arra, hogy az audiovizuális ingerekhez szokott tanulóifjúság az októcsomag segítségével talán hatékonyabban tud tanulni.

De tudnak-e a tanárok az audiovizuális ismerethordozók segítségével tanítani? A választ másokra, az olvasókra bízom. Az októcsomag szerzői valószínű, tudják a választ, s ezért készítettek olyan anyagot is a vásárlóknak, mely egy tanulásmódszertani tanfolyam anyagát is tartalmazza. A módszertani felkészítés 10 óra anyagát foglalja össze.

A bevezetőben említett ellentmondás feloldásának segítésére van tehát kezdemény, bár ez nem a hivatalos oktatásirányítás részéről történt, s így sejtethetjük, hogy országosan átfogó – alsó-, közép-, felsőoktatás – továbbképzést érintő hatásról egyelőre nem beszélhetünk. Azért mondom, hogy egyelőre, mert az októcsomagot 1994 végéig az ország 50 – ötven – intézménye vásárolta meg.

A recenzensnek lenne egy szerény javaslata: országos, vagy akár regionális továbbképző intézmény vállalkozhatna egy olyan kísérletre, amelyben önkéntes alapon jelentkező iskolákban kísérletként *tesztelhetnék* az októcsomagot s az eredményről egy év után tapasztalatcserét, vitát lehetne rendezni. (Tanulásmódszertan. Oktatócsomag. Bp.: Alternatív Közgazdasági Gimnázium Alapítvány, 1993.)

Tóth Dezső

Pedagógiai olvasókönyv

■ Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum sorozatában új tartalmú és formájú könyv jelent meg az elmúlt hónapokban. A kiadvány 16 olyan híres, neves pedagógus tollából közöl válogatást, akik az utóbbi félévszázad alatt felnövekedett tanárjelöltek, tanárok előtt „hivatalosan” tiltott személyek voltak. A tartalomjegyzékre tekintve az összeállítás logikus sorrendben tárgyalja a témát. Az első fejezet a neveléstudomány helyét és szerepét vizsgálja. Az első tanulmány 100 évvel ezelőtt született, amikor még vitatott kérdés volt, hogy a pedagógia valóban tudomány-e? Alig három évtizeddel később már tényként tárgyalja a szerző, hogy tudomány lett, de mint írja, „helye a tudományok rendszerében még nincs végleg tisztázva”. Szerinte az alkalmazott tudományok csoportjába tartozik. Tíz évvel később még mindig így ír a szerző (Fináczy Ernő), hogy a „pedagógia nem kész tudomány”. Ugyanis több tudomány segítségét kell igénybe venni, s ezek:

az etika, a logika, az esztétika. Ebben a fejezetben olvashatunk még a pedagógia és a politika kapcsolatáról, ill. a neveléstudomány magyar feladatairól. (Ez utóbbi 1935-ben íródott.)

A második fejezet A nevelés fogalma, céljai és feladatai címet viseli. Keletkezésük az 1930-as évekre esik. Célját összefoglalva a következőket írja a szerző (Waldapfel János): „A nevelés célja az adott növendék veleszületett személyes energiájának növelése az adott lehetőségekhez képest a nevelés tartalma alatt elérhető optimumra”. Az említett szerzőn kívül még négy tudós egy vagy két tanulmányát találjuk ebben a fejezetben.

A harmadik részben a nevelés gyakorlatairól és módszereiről olvashatunk, újabb szerzők tanulmányaiból közölve válogatást. Imre Sándor a köznevelés mögé öt szervet sorol fel, ezek: a család, a nevelő intézmények, a nem nevelésre rendelt de állandóan alakító szervezetek, a határozott irányú szabad szervezetek, majd a művelődés szabad alkalmai. További szerzők a gyermeki személyiség megismeréséről, az esztétikai, az érzelmi és testnevelés kérdéseiről szólnak.

A negyedik fejezet a pedagógus személyiségét állítja fókuszba, s itt olyan témák szerepelnek, mint a tanár és tudós, tanártípusok, az iskolai nevelő, az osztályfőnök stb. Az egyik szerző – többek közt – megállapítja, hogy a tanárról a közvélemény „nem valami kedvező” képet fest, majd megjegyzi, hogy a felnőtt visszaemlékezők egyszerűsíténe, vagy angyalian jó, ill. gonosz és együgyű képet festenek volt tanáraikról.

Az ötödik csoportosítás a modern pedagógiai irányzatokról, az útkeresés kérdéseiről szól. A tanulmányok időpontja a 20-as, 30-as évek, de mondanivalójuk napjainkra is érvényes lehet. A szerkesztők véleményét idézve, az olvasó is elmondhatja, hogy a közölt tanulmányok jelentős hányada „megdöbbenően friss, korunkba illő” és éppen ideje, hogy a ma tanármak készülő fiatalok, ill. a már működő tanárok megismerjék a magyar pedagógiai irodalmat ún. „öncsonkítás” nélkül, és akik nyitottak a fogékonyságra, beépíthessék egyéniségükbe a pozitív pedagógiai eszméket, módszereket.

(Pedagógiai olvasókönyv. Szerk. Balogh László. – Bp.: OPKM, 1993, 266 p.)

Tóth Dezső

folytonos időhiánnyal küszködnek. Ezért találok szerencsésnek ezt és a hasonló sorozatokat, kiadványokat. Kialakítja és naprakésszé teszi – szinte korra való tekintet nélkül – az emberek tudását.

Mit kínál egy-egy kötet? Lényegében a történelmi szemléletet alapozza meg. Régmúlt időkbe repít vissza. Beavat az akkori kor gondolatvilágába, hiedelmeibe, babonáiba. Megismerteti életükkel, hitükkel, erkölcsükkel.

„Az emberiség képzeletét időtlen idők óta különös istenek, fantasztikus teremtmények népesítik be. A MÍTOSZOK ÉS LEGENDÁK című sorozat új kötete életre kelti történelmünk varázserejű hőseit, furesa, torz állatait és titokzatos isteneit.” – olvashatjuk ízelítőül az Indiánok című könyv hátsó borítóján. Ezt a könyvet Alain Quesnel írta, az illusztrációkat Francois Davot készítette. Fordította és átdolgozta: Kristóf Ildikó.

Az Indiánok című kötet foglalkozik a Föld, az élővilág keletkezéséről kezdve a különböző indián rasszok kialakulásán, mindennapi életén, lelki világán, hitén keresztül a számunkra oly rejtélyes indián népcsoporttal, egészen a mai létezésükig, melyről az utolsó, a záró, A történelemtől a mítoszokig című fejezet szól.

Erre a könyvre tényleg mondhatjuk, hogy szórakoztatva tanít. Eddig olvashattuk a hiedelmeken és szokásokon alapuló mondákat, most a valós események, hagyományok tudományos magyarázatot kapnak. Megtudja az olvasó az indián népcsoport eredetét, hogy őshazájuk Észak-Ázsia volt. Olvashat vallásukról, vallási rítusaikról, csoportjaik eltérő voltáról. Az orvosságos emberről, a mi szóhasználatunk szerint varázslóról. Az élővilág szentségéről, az indiánok európai kultúrától eltérő névadási

szokásairól. Az olyannyira lényeges felelősségtudatról, az élet fennmaradását biztosító szerelemről, küzdelmeikről, az állatok, meg maga a természet szeretetéről és tiszteltéről, a bátorság, becsület, kitartás, összetartozás erőt és sikert meghatározó fontosságáról.

„A szívük mélyén megmosolyogták egy kicsit. Egyikük sem tartott semmiféle gonosz lénytől, bátran vágtak neki az útnak.” Olvashatunk arról, hogy kalandokat átélhet, de dicsőséget nem szerezhet „az, aki sosem hallgat a vének szavára”.

Betekintést kapunk táplálkozási és egyéb szokásaikba. Például: „Otthagyták, hiszen szokásaik nem engedték, hogy beteg halat egyenek.” Megtanít arra, hogy érdemes figyelni a természetet, a körülöttünk történeteket, mert azok ismerete, elemzése segítséget nyújthat saját életünkben. Tanulságosan példázza egymás megértését, segítségét, a hálát, a kerülendő meggondolatlanságot. Életbölcsekre nevel. Tükrözi a megértésüket segítő világfelfogásukat, mely szerint minden élet szent. „Az indiánok a legszorosabb közelségben éltek az őket körülvevő természettel, és mélységesen tisztelték azt.” Szertartásaik, ceremóniáik fontos eseményeket kísérték. Dalaikban mítikus történeteket beszéltek el, táncukat szigorú közösségi hagyomány írta elő. Táncukat elnevezték. Az Esőtánc a leglátványosabb és leghíresebb rituális táncuk közé tartozik. Szó van a totemekről, érdekes szokásokról, mint a kalumet, a hosszú pipa szívásáról, az izzasztósátorról, ami tulajdonképpen gőzfürdő volt. Kezdetben a skalpvadászat is rituális jelentést hordozott.

Zárógondolatként arról a tragédiáról szól a könyv, miszerint „A fehér emberek megjelenése az amerikai kontinensen valóságos kulturális sokkot okozott a bennszülötteknek, hiszen az európai civilizáció gyökeresen eltérő módon értelmezte a körülvevő világot, mint az övék.” Tehát az indiánok sorsa tragikus félreértések sorozatának eredményeként dőlt el.

Megerősítést ad a könyv arra, hogy mennyire meghatározó a világnézet, az, hogy az eltérő civilizációk milyen értékeket tartanak magukénak. Így tesz nagy szolgálatot a másság gondolatának elfogadásához, a személyiségbe történő beépítéséhez. „Korunk egyre erősödő 'zöld' mozgalmi, természetvédők és ökológusok is sok tekintetben hasonló elképzeléseket vallanak ember és természet együttéléséről, mint a régmúlt indiánjai. A fehér embernek tehát van mit tanulnia Amerika őslakosaitól. Hasznára válhat, ha megismeri mítoszaikat, mondáikat, az azokban kifejeződő világképet.”

A sorozat, és abban ez a 47 oldalas, színes és fekete-fehér illusztrációkkal kiegészített könyv 1994-ben jelent meg a Lilliput Könyvkiadónál. Ára 448 Ft.

Bontó Józsefné

*

Az információ és az ember. Homor Tivadar és Mészáros Antal kétkötetes műve (1. Segédkönyv az ismeretszerzés elsajátításához 12–18 éves tanulók részére; 2. Feladatgyűjtemény az ismeretszerzés gyakorlásához) a Pedagógusszakma Megújítása Projekt pályázatán elnyert támogatással jelent meg a Gondolat Könyvkiadónál.

A segédkönyv és a feladatgyűjtemény első része az emberi közlés fejlődéstörténetét, az írás, a könyv, a könyvtárak, az audiovizuális ismeret-hordozók és a számítógépek kialakulását, fejlődését mutatja be. A második részben az ismeretek forrásait, eszközeit, lelőhelyeit, a könyvtárak állományát, a könyv- és médiatárak, információs központok szolgáltatásait, a tájékoztatási, tájékoztatói eszközöket, azok felhasználását, az ismeretszerzés gyakorlatát, feldolgozásának módját, eszközeit, módszereit dolgozza fel.

Használatukat színes és fekete-fehér illusztrációk (ábrák, képek, rajzok), névmutató, kislexikon és irodalomjegyzék segítik. (Megrendelhető: Mészáros Antal, 9028 Győr, Erfurt u. 3. A két kötet együttes ára 1581 Ft.)

*

PANNON ENCIKLOPÉDIA *A magyarság története*

Ez is ugyanolyan formátumban kerül az olvasó kezébe, mint az első, összefoglaló kötet, s 150 önálló fejezetében, körülbelül 350 oldalon tárgyalja a magyarság és a Kárpát-medencében együtt élő népek történetét, az ősidőktől napjainkig. A szerzőgárda olyan átfogó, egységes szemléletű művet alkotott, melyet már a jövő

évezred történelemszemléletét tükrözi. Biztosítéka lehet ennek az is, hogy a kötet elkészítésében a legfiatalabb történészgeneráció tagjaival együtt dolgozott a magyar tudomány olyan nagy „öregje” is, mint például László Gyula professzor.

A MAGYARSÁG TÖRTÉNETÉBEN is gazdag illusztrációs anyagot – térképeket, grafikákat, fotókat – találhat az olvasó, s ezeket úgy válogatták, hogy lehetőleg nem, vagy csak kevéssé ismert képanyag támogassa a szöveget, díszítse a kötetet. A könyvet kronológia, bőséges tárgy- és névmutató egészíti ki.

A sorozat harmadik, a Magyarország állatvilága című kötete 1995. tavaszán jelenik meg.

(Megrendelhető: Dunakanyar 2000 Kft., 1537 Bp., 1114. Pf. 453/275. Ára: 4000 Ft.)

*

A Balaton Akadémia (8220 Bala-

tonalmádi) könyvsorozatában megjelent A természet örömkönnye... (A Balaton az irodalomban) című kötet, amelyet Németh István Péter költő szerkesztett. Ára 400 Ft.

*

Új tankönyvbolt nyílt a TAN-TÁRS Budapest VII. kerület Nyár utca 14. sz. alatti bemutatóteremben. A pedagógusok itt bemutathatják legújabb könyveiket, kicserélhetik tapasztalataikat, megbeszélhetik problémáikat. Minden érdeklődőt szeretettel vár a TAN-TÁRS Klub.

*

Irodalomkutatás az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban. A kért témában elvégzett irodalomkutatás alapdíja 600 Ft. Ez 40 tétel és a postaköltség ára. Ezen felül minden tétel 25 Ft. (Cím: OPKM 1055 Budapest, Honvéd u. 19.)

RÖVIDESEN MEGJELNIK

a Könyvtárosok zsebkönyve

1995 első felében jelenik meg
a könyvtárosok nélkülözhetetlen adattára,
a Könyvtárosok zsebkönyve.

Az adattár a könyvtárak munkájához kapcsolódó mindazon fontos hazai és külföldi intézmények, szervezetek, illetve szolgáltatók nevét, címét, legfontosabb jellemzőit tartalmazza, amelyeknek adataira a könyvtárosoknak napi munkájuk során szükségük lehet.

Az ilyen típusú, faktografikus adattár már több országban jól bevált, hasznos segédeszköze lett a könyvtárosoknak. Ha nem akar lemaradni a hazai változat megvásárlásáról, már most rendelje meg!

A várhatóan 400 oldalas kiadvány ára 500 Ft + postaköltség

Megrendelhető: OSZK KMK Könyvtártudományi Szakkönyvtár
H-1827 Budapest, Budavári Palota F-épület
faxon: 202-0804
e-mail útján: H 2244 kon@huella bitnet

*

Az információ és az ember. Horor Tivadar és Mészáros Antal kétkötetes műve (1. Segédkönyv az ismeretszerzés elsajátításához. 12–18 éves tanulók részére; 2. Feladatgyűjtemény az ismeretszerzés gyakorlásához) a Pedagógusszakma Megújítása Projekt pályázatán elnyert támogatással jelent meg a Gondolat Könyvkiadónál.

A segédkönyv és a feladatgyűjtemény első része az emberi közlés fejlődéstörténetét, az írás, a könyv, a könyvtárak, az audiovizuális ismerethordozók és a számítógépek kialakulását, fejlődését mutatja be. A második részben az ismeretek forrásait, eszközeit, lelőhelyeit, a könyvtárak állományát, a könyv- és médiatárak, információs központok szolgáltatásait, a tájékoztatási, tájékozódási eszközöket, azok felhasználását, az ismeretszerzés gyakorlatát, feldolgozásának módját, eszközeit, módszereit dolgozza fel.

Használatukat színes és fekete-fehér illusztrációk (ábrák, képek, rajzok), névmutató, kislexikon és irodalomjegyzék segítik. (Megrendelhető: Mészáros Antal, 9028 Győr, Erfurt u. 3. A két kötet együttes ára 1581 Ft.)

*

PANNON **ENCIKLOPÉDIA** *A magyarság története*

Ez is ugyanolyan formátumban kerül az olvasó kezébe, mint az első, összefoglaló kötet, s 150 önálló fejezetében, körülbelül 350 oldalon tárgyalja a magyarság és a Kárpát-medencében együtt élő népek történetét, az ősidóktól napjainkig. A szerzőgárda olyan átfogó, egységes szemléletű művet alkotott, melyet már a jövő

évezred történelemszemléletét tükrözi. Biztosítéka lehet ennek az is, hogy a kötet elkészítésében a legfiatalabb történészgeneráció tagjaival együtt dolgozott a magyar tudomány olyan nagy „öregje” is, mint például László Gyula professzor.

A MAGYARSÁG TÖRTÉNETÉBEN is gazdag illusztrációs anyagot – térképeket, grafikákat, fotókat – találhat az olvasó, s ezeket úgy válogatták, hogy lehetőleg nem, vagy csak kevéssé ismert képanyag támogassa a szöveget, díszítse a kötetet. A könyvet kronológia, bőséges tárgy- és névmutató egészíti ki.

A sorozat harmadik, a Magyarország állatvilága című kötetét 1995. tavaszán jelenik meg.

(Megrendelhető: Dunakanyar 2000 Kft., 1537 Bp., 1114. Pf. 453/275. Ára: 4000 Ft.)

*

A Balaton Akadémia (8220 Bala-

tonalmádi) könyvsorozatában megjelent A természet örömkönnye... (A Balaton az irodalomban) című kötet, amelyet Németh István Péter költő szerkesztett. Ára 400 Ft.

*

Új tankönyvbolt nyílt a TAN-TÁRS Budapest VII. kerület Nyár utca 14. sz. alatti bemutatóteremben. A pedagógusok itt bemutathatják legújabb könyveiket, kicserélhetik tapasztalataikat, megbeszélhetik problémáikat. Minden érdeklődőt szeretettel vár a TAN-TÁRS Klub.

*

Irodalomkutatás az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban. A kért témában elvégzett irodalomkutatás alapdíja 600 Ft. Ez 40 tétel és a postaköltség ára. Ezen felül minden tétel 25 Ft. (Cím: OPKM 1055 Budapest, Honvéd u. 19.)

RÖVIDESEN MEGJELNIK

a Könyvtárosok zsebkönyve

1995 első felében jelenik meg
a könyvtárosok nélkülözhetetlen adattára,
a Könyvtárosok zsebkönyve.

Az adattár a könyvtárak munkájához kapcsolódó mindazon fontos hazai és külföldi intézmények, szervezetek, illetve szolgáltatások nevét, címét, legfontosabb jellemzőit tartalmazza, amelyeknek adataira a könyvtárosoknak napi munkájuk során szükségük lehet.

Az ilyen típusú, faktografikus adattár már több országban jól bevált, hasznos segédeszköze lett a könyvtárosoknak. Ha nem akar lemaradni a hazai változat megvásárlásáról, már most rendelje meg!

A várhatóan 400 oldalas kiadvány ára 500 Ft + postaköltség

Megrendelhető: OSZK KMK Könyvtártudományi Szakkönyvtár
H-1827 Budapest, Budavári Palota F-épület
faxon: 202-0804
e-mail útján: H 2244 kon@huella.bitnet

